МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

другий (магістерський) рівень вищої освіти

на тему: **Теоретико-практичні аспекти обліку та контролю готової продукції підприємства**

Виконав: **Рибалка Микола Григорович**
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник: **Полятикіна Лариса Іванівна**
доцент кафедри обліку і оподаткування

Рецензент: **Семенець Людмила Валентинівна**
Головний фахівець з питань внутрішнього аудиту Сумського національного аграрного університету

Суми – 2025

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	Економіки і менеджменту
Кафедра	Обліку і оподаткування
Освітня програма	«Облік і оподаткування» другого (магістерського) рівня вищої освіти
Спеціальність	071 «Облік і оподаткування»

Затверджую:
Завідувач кафедри М.І. Гордієнко
« 08 » грудня 2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ
Рибальці Миколі Григоровичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Теоретико-практичні аспекти обліку та контролю готової продукції підприємства.

2. База практичного дослідження:
ТОВ «Полімербілд» м. Суми
керівник роботи **Полятикіна Лариса Іванівна, к.е.н., доцент**
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджена наказом по університету від _____ р. № _____

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 19 березня 2025 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):
первинні та зведені документи, регістри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та установчі документи, фінансова, статистична, бюджетна та податкова звітність, законодавчо - нормативні акти з питань обліку і контролю, монографії, фахові наукові статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного стану та вдосконалення обліку, аналізу, аудиту і контролю.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):
дослідити понятійну сутність категорії «готова продукція», як об'єкта обліку;
вивчити законодавчо-нормативну базу та інформаційне забезпечення з теми дослідження;
провести підбір та аналіз наукових літературних джерел з тематики дослідження;
навести організаційно – економічну характеристику досліджуваного товариства;
розкрити стан організації обліку і контролю готової продукції;
визначити особливості методики обліку і контролю наявності та руху готової продукції у базовому товаристві;
надати пропозиції щодо вдосконалення обліку і контролю готової продукції в умовах функціонування досліджуваного товариства;
сформувати висновки.

6. Дата видачі завдання «_08_» грудня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	грудень 2023 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2023 р. - лютий 2024 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	березень-вересень 2024 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - листопад 2024 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	грудень 2024 р. – січень 2025 р	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	лютий 2025 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	01-09 березня 2025 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	10-18 березня 2025 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедру, деканат	19 березня 2025 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	19-23 березня 2025 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	24 березня 2025 р.	

Здобувач вищої освіти за другим (магістерським) рівнем _____ Микола РИБАЛКА

Керівник роботи _____ Лариса ПОЛЯТИКІНА

Перевірку на автентичність проведено. _____ Надія БАРАНІК

Кваліфікаційна робота допущена до захисту

Гарант освітньої програми _____ Інна НАЗАРЕНКО

Декан факультету економіки і менеджменту _____ Світлана ЛУКАШ

АНОТАЦІЯ

Рибалка М.Г. Теоретико-практичні аспекти обліку та контролю готової продукції підприємства – Рукопис

Кваліфікаційна робота на здобуття ОС «Магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування», Сумський національний аграрний університет, Суми, 2025.

Кваліфікаційна робота присвячена обліковому супроводженню та контролю готової продукції та пошуку шляхів удосконалення на базі практичного дослідження ТОВ «Полімербілд» м. Суми.

У кваліфікаційній роботі представлено теоретико-методичне узагальнення, визначено практичні аспекти та шляхи вдосконалення організації облікового відображення та контролю готової продукції базовим товариством.

Облікове відображення та контроль наявності та руху готової продукції є важливим етапом для розуміння сутності та значення цієї області бухгалтерського обліку та контролю. Виробництво та реалізація готової продукції становлять важливий аспект діяльності кожного господарюючого суб'єкта, оскільки вони впливають на фінансові зобов'язання перед державою. Наукова новизна цієї кваліфікаційної роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці комплексу заходів щодо вдосконалення бухгалтерського обліку і контролю наявності та руху готової продукції.

Досліджено законодавчо-нормативне регулювання з обліку і контролю наявності та руху готової продукції.

Проаналізовано організацію обліку і контролю виробництва, наявності, руху та реалізації готової продукції ТОВ «Полімербілд» м. Суми. Розкрито організаційно-економічну характеристику досліджуваного об'єкта;

Ідентифіковано первинне документальне супроводження господарських операцій щодо виробництва, наявності, руху та реалізації готової продукції, розкрито порядок формування даних в межах рахунку 26 «Готова продукція» у досліджуваному товаристві;

Обґрунтовано, що найбільш оптимальним бухгалтерським продуктом для імплементації в діяльність ТОВ «Полімербілд», за сучасних бізнес умов, виступає програма BAS Бухгалтерія. Розглянуто особливості облікового супроводження процесу виробництва, наявності, руху та реалізації готової продукції у даному програмному продукті;

Запропоновано методику виявлення слабких місць системи внутрішнього контролю обліку виробництва, наявності, руху та реалізації готової продукції та способи їх усунення для ТОВ «Полімербілд»;

Визначено зразки робочих документів для фіксації результатів виконаних аудиторських процедур у відповідності до затвердженої Програми для застосування при здійсненні контрольних дій щодо діяльності досліджуваного господарюючого суб'єкта.

Ключові слова: готова продукція, контроль, облікова політика, облікове супроводження, реалізація, робочий документ.

ABSTRACTS

Rybalka M. Theoretical and practical aspects of accounting and control of finished products of the enterprise - Manuscript

Qualification work for the degree of Master's degree in specialty 071 «Accounting and Taxation», Sumy National Agrarian University, Sumy, 2025.

The qualification work is devoted to accounting support and control of finished products and the search for ways to improve on the basis of a practical study of Polymerbild LLC, Sumy.

The qualification work presents a theoretical and methodological generalization, identifies practical aspects and ways to improve the organization of accounting and control of finished products by the base company.

Accounting and control of the availability and movement of finished goods is an important step in understanding the nature and importance of this area of accounting and control. The production and sale of finished goods is an important aspect of the activities of each business entity, as they affect financial obligations to the state. The scientific

novelty of this qualification work is the theoretical substantiation and development of a set of measures to improve accounting and control of the availability and movement of finished products.

The legislative and regulatory regulation of accounting and control of the availability and movement of finished products is studied.

The organization of accounting and control of production, availability, movement and sale of finished products of LLC “Polymerbild” in Sumy is analyzed. The organizational and economic characteristics of the studied object are disclosed;

The primary documentary support of business transactions on production, availability, movement and sale of finished products is identified, the procedure for generating data within account 26 “Finished Products” in the researched company is disclosed;

It is substantiated that the most optimal accounting product for implementation in the activities of Polymerbild LLC, under current business conditions, is the BAS Accounting program. The features of accounting support of the production process, availability, movement and sale of finished products in this software product are considered;

A methodology for identifying weaknesses in the system of internal control over the accounting of production, availability, movement and sale of finished products and ways to eliminate them for Polymerbild LLC is proposed;

Samples of working documents for recording the results of the performed audit procedures in accordance with the approved Program for use in the implementation of control actions regarding the activities of the studied business entity are determined.

Keywords: finished products, control, accounting policy, accounting support, sales, working document.

ЗМІСТ

ВСТУП 7

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ТА КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ 11

1.1 Економічна сутність облікової категорії «готова продукція» 11

1.2 Облік та контроль готової продукції: нормативно-правова складова організації 14

1.3 Основи організації обліку та контролю готової продукції: теорія та методика 17

РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНА СКЛАДОВА ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ТА КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ У ТОВ «ПОЛІМЕРБІЛД» 21

2.1 Організаційно-економічна характеристика базового товариства 21

2.2 Організація облікового супроводження готової продукції в умовах функціонування досліджуваного товариства 33

2.3 Процедури внутрішнього контролю руху готової продукції у базовому товаристві 42

РОЗДІЛ 3 ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ТА КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ У БАЗОВОМУ ТОВАРИСТВІ 47

3.1 Формування окремих складових облікової політики щодо облікового супроводження наявності та руху готової продукції 47

3.2 Шляхи вдосконалення обліку готової продукції у базовому товаристві 55

3.3 Шляхи вдосконалення окремих компонент системи внутрішнього контролю щодо наявності та руху готової продукції 62

ВИСНОВКИ 72

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 75

ДОДАТКИ 80

ВСТУП

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що для окремого суб'єкта господарювання готова продукція представляє результат його діяльності. Інформаційне супроводження щодо відображення виробництва, наявності, руху та реалізації готової продукції повинне бути достовірним, що забезпечується безпосереднім проведенням якісного як внутрішнього так і зовнішнього контролю. Український бізнес під час воєнного стану повинен впоратись із низкою викликів: зупинкою господарської діяльності, знищенням активів підприємств, релокацією потужностей, переміщенням співробітників, руйнуванням налагодженої логістики, зміною напрямків господарювання, неможливістю виконання зобов'язань та проведення розрахунків тощо. Теперішні кризові умови господарювання вимагають вирішення ряду проблемних питань організації, методики обліку та контролю наявності та руху готової продукції.

Дослідження теоретико-методичних засад організації обліку та контролю виробництва, наявності, руху та реалізації готової продукції проводились такими вітчизняними науковцями, як: Адамчук В.В. [1], Андрійчук Р. Є. [2], Бондаренко Н. М. [3], Візіренко С. В. [4], Зінченко О.В. [6], Касич А. [8], Макарова Г.С. [10], Маркова Т. [11], Меліхова Т.О. [12,13], Назаренко О.В. [15,16,17,18,36,38], Оляднічук Н.В. [23], Подмешальська Ю. В. [28], Чепець О. Г. [33], Шепель І. [34] та інші.

Саме правильна побудова та управління процесом обліку виробництва, наявності, руху та реалізації готової продукції на підприємстві має важливе значення у роботі. Відображення операцій із готовою продукцією у бухгалтерському обліку є невід'ємною складовою головних завдань бухгалтера, який має враховувати законодавство і всі аспекти роботи суб'єкта господарювання. Складність також полягає у частій повторюваності даних операцій, у великій різноманітності видів продукції. Багато теоретичних положень, які стосуються трактування готової продукції є дискусійними, а її оцінка, методика обліку та організація контролю, потребують удосконалення.

Кваліфікаційна робота виконана відповідно до напрямків науково-дослідних робіт Сумського національного аграрного університету з теми «Теоретичні, методологічні та практичні аспекти трансформації формування та аудиту обліково-звітної компоненти управління підприємств (установ, організацій) в транспарентних умовах інноваційної економіки» (номер державної реєстрації 0122U001378).

Мета і завдання дослідження. Метою написання кваліфікаційної роботи є аналіз теоретичних та практичних аспектів бухгалтерського обліку наявності та руху готової продукції, а також виявлення шляхів вдосконалення обліку та контролю даної компоненти активів підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступне коло задач дослідження:

- ідентифікувати економічний зміст поняття «готова продукція»;
- вивчити законодавчо-нормативні та теоретичні аспекти обліку і контролю щодо наявності та руху готової продукції;
- дослідити організацію проведення обліку і контролю наявності та руху готової продукції;
- провести організаційно – економічну характеристику досліджуваного товариства;
- визначити особливості обліку і контролю виробництва, наявності, руху та реалізації готової продукції на базовому підприємстві;
- проаналізувати розробку облікової політики підприємства щодо організації обліку наявності та руху готової продукції;
- надати пропозиції щодо вдосконалення обліку і контролю наявності та руху готової продукції в умовах функціонування досліджуваного господарюючого суб’єкта.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних, організаційних питань та проблем бухгалтерського обліку наявності та руху готової продукції, що виникають у результаті діяльності підприємства.

Об’єктом дослідження є фінансово-економічна діяльність ТОВ «Полімербілд» м. Суми.

Методи і методика дослідження. При вирішенні поставлених перед дослідженням завдань, були застосовані такі загальнонаукові методи: системний підхід до об’єкта дослідження; абстрактно-логічний метод; елементи дедукції та індукції; спостереження і групування даних; метод порівняння; графічний метод; узагальнення теоретичного і фактичного матеріалу; монографічний метод.

При написанні кваліфікаційної роботи основними інформаційними джерелами виступили: Закони України, положення та інструкції, інші нормативно-правові акти України, праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань бухгалтерського обліку і контролю, матеріали конференцій з проблем бухгалтерського обліку, контролю та оподаткування, оприлюднені статистичні дані, інша спеціальна література, статті в періодичних виданнях та дані звітності досліджуваного підприємства що стосуються питань обліку і контролю виробництва, наявності, руху та реалізації готової продукції.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна цієї кваліфікаційної роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці комплексу заходів щодо вдосконалення бухгалтерського обліку і контролю наявності та руху готової продукції. Наукову новизну даного дослідження визначають такі головні його результати:

- досліджено законодавчо-нормативне регулювання з обліку і контролю наявності та руху готової продукції;

- проаналізовано організацію обліку і контролю виробництва, наявності, руху та реалізації готової продукції ТОВ «Полімербілд» м. Суми;

- розкрито організаційно-економічну характеристику досліджуваного об’єкта;

- ідентифіковано первинне документальне супроводження господарських операцій щодо виробництва, наявності, руху та реалізації готової продукції, розкрито порядок формування даних в межах рахунку 26 «Готова продукція» у досліджуваному товаристві;

- обґрунтовано, що найбільш оптимальним бухгалтерським продуктом для імплементації в діяльність ТОВ «Полімербілд», за сучасних бізнес умов, виступає програма BAS Бухгалтерія. Розглянуто особливості облікового супроводження процесу виробництва, наявності, руху та реалізації готової продукції у даному програмному продукті;

- запропоновано методику виявлення слабких місць системи внутрішнього контролю обліку виробництва, наявності, руху та реалізації готової продукції та способи їх усунення для ТОВ «Полімербілд»;

- визначено зразки робочих документів для фіксації результатів виконаних аудиторських процедур у відповідності до затвердженої Програми для застосування при здійсненні контрольних дій щодо діяльності досліджуваного господарюючого суб'єкта.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки роботи доповідалися, обговорювалися і отримали позитивну оцінку на науково-практичних конференціях: Особливості обліку готової продукції виробництва при управлінні бізнесом.. *«Майбутнє - аудит».* Міжнародна науково-практична конференція, присвячена пам'яті д.е.н., професора Нусінова Володимира Яковича. (м. Кривий Ріг, 15 січня 2024 р.), Кривий Ріг. Україна., Особливості обліку готової продукції виробництва при управлінні бізнесом.. *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації*. II Міжнародна науково-практична конференція (м. Суми, 16 листопада 2023 р.) / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми, Україна.

Публікації. В ході дослідження опубліковано 2 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Основний зміст роботи викладено на 74 сторінках друкованого тексту. Робота містить 13 таблиць, 32 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел складається з 38 найменувань, поданих на 5 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ТА КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

1.1 Економічна сутність облікової категорії «готова продукція»

Одним із ключових елементів сучасного виробничого процесу, незалежно від галузі діяльності, являється готова продукція. Вона виготовляється виокремленими структурними підрозділами підприємства та призначена для реалізації стороннім замовникам або для здійснення подальшого внутрішнього використання.

Функціонування підприємства повинно бути орієнтоване на мінімізацію понесених сукупних витрат, пов'язаних із забезпеченням виробничого процесу. Це включає оптимізацію процесу закупівлі сировини та матеріалів (вибір постачальників, визначення ефективних каналів надходження), зберігання матеріальних ресурсів (раціональне управління складськими запасами), а також збут готової продукції (пошук і диверсифікація ринків збуту, транспортна логістика). Крім того, важливим аспектом діяльності виступає організація післяпродажного якісного обслуговування власних споживачів.

Аналіз наукових джерел переконує у різноманітності підходів до трактування поняття «готова продукція». Узагальнене системне бачення цього терміну українськими науковцями відображено на рисунку 1.1.

Згідно з НП(С)БО 9 «Запаси», готова продукція класифікується як частина запасів. Вона визначається як продукція, що виготовлена підприємством, відповідає визначеним технічним та якісним характеристикам, встановленим договором або іншими чинними нормативними документами, та призначена для подальшої реалізації [21].

Готова продукція – це продукція (або товар), вироблена з використанням давальницької сировини (за винятком її частини, використаної для розрахунків за переробку), що пройшла всі необхідні стадії технологічної обробки в межах

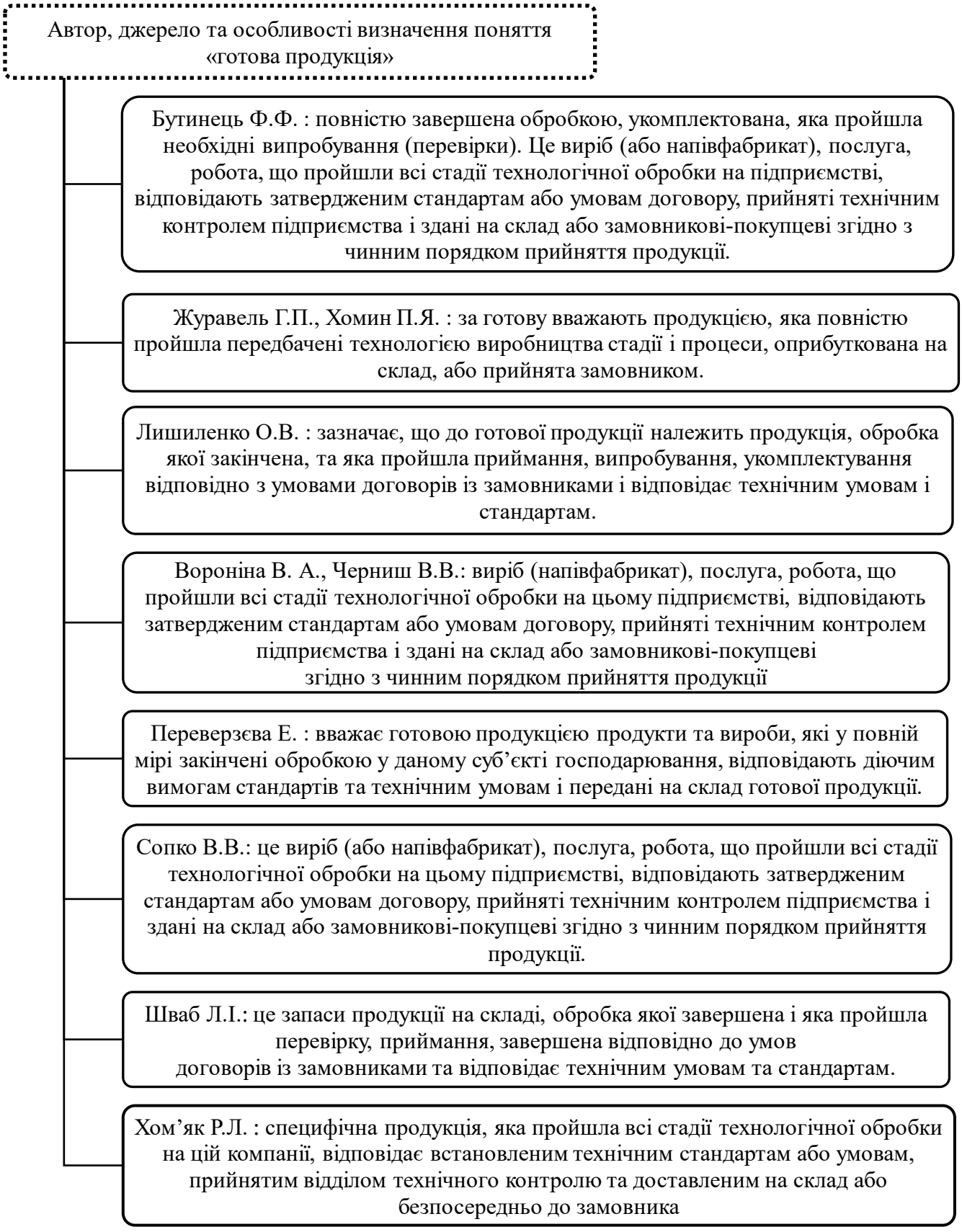

Рисунок 1.1 - Дефініція поняття «готова продукція» у наукових працях

Джерело: узагальнено автором на підставі [23]

окремого підприємства, відповідає передбаченим стандартам або визначеним умовам договору, схвалена службою технічного контролю і передана на склад господарюючого суб'єкта або безпосередньо замовнику відповідно до чинного порядку приймання готової продукції. Вона визнається кінцевим результатом виробничого процесу відповідно до контракту між виконавцем даної угоди і замовником [2].

Усі складові виробничого процесу, такі як сировина, матеріали та напівфабрикати, що перебувають на різних етапах технологічного циклу, формують незавершене виробництво і класифікуються як виробничі запаси. Організація облікового супроводженяя готової продукції може здійснюватися за різними підходами.

Залежно від особливостей діяльності підприємства, готова продукція, яка має як кількісні, якісні так і вартісні характеристики, може передаватися на склад, звідки здійснюється її подальше відвантаження з подальшою реалізацією. При цьому, на малих підприємствах можливий інший підхід, коли продукція не проходить процедуру передачі на склад, а накопичується безпосередньо у виробничому підрозділі та реалізується власному покупцеві.

При веденні бухгалтерського обліку готова продукція повинна оцінюватися за фактично сформованою собівартістю її виробництва. Однак, оскільки фактичну собівартість можна визначити тільки після узагальнення всіх виробничих витрат і проведення калькуляції, виникає необхідність у поточному обліку руху та залишків готової продукції до моменту визначення її остаточної вартості. Для цього використовуються спеціальні методи, аналогічні тим, що застосовуються в обліку матеріальних запасів [10].

Методи оцінки власної готової продукції під час здійснення її реалізації перебуває у залежності від облікової політики господарюючого суб'єкта, зокрема від обраного методу оцінки при вибутті запасів відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси» [21]. У бухгалтерському обліку операції з реалізації готової продукції відображаються за двома оцінками: первісна вартість продукції, встановлена згідно з обліковою політикою підприємства (відображається за дебетом рахунку 901

«Собівартість реалізації готової продукції») та дохід від реалізації, визначений за домовленістю пов’язаних сторін (відображається за кредитом рахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції») [10].

1.2 Облік та контроль готової продукції: нормативно-правова складова організації

Організація обліку власної готової продукції в умовах окремого господарюючого суб’єкта базується на сукупності діючих нормативно-правових актів, які визначають правила її оцінки, представлення в обліку, процедуру реалізації та особливості оподаткування. До основних спеціалізованих нормативно-правових документів, які регламентують відповідний процес, слід віднести компоненти, що знайшли узагальнення на рисунку 1.2. Дотримання даних вимог сприятиме достовірності фінансової звітності, правильності та своєчасності розрахунків з бюджетом та наявними контрагентами, а також ефективному контролю за виробництвом, зберіганням, рухом та реалізацією власної готової продукції.

Діючим Планом рахунків для облікового супроводження наявності та руху виробленої готової продукції, яка має кількісні та вартісні характеристики, визначено синтетичний рахунок 26 «Готова продукція». За наявними власними характеристиками та сформованою структурою він подібний до інших рахунків другого класу «Запаси» та відповідає окремому виду запасів отриманих від провадження належної виробничої діяльності.

Під час проведення аудиту реалізації готової продукції аудитор повинен керуватися вимогами НП(С)БО 9 «Запаси», а також нормами актуального податкового законодавства. Ці нормативні акти регламентують основні принципи обліку власної готової продукції та порядок визнання доходів, отриманих від її реалізації. Загальна нормативно-правова база, що використовується для аудиту реалізації готової продукції, відображена на рисунку 1.3.

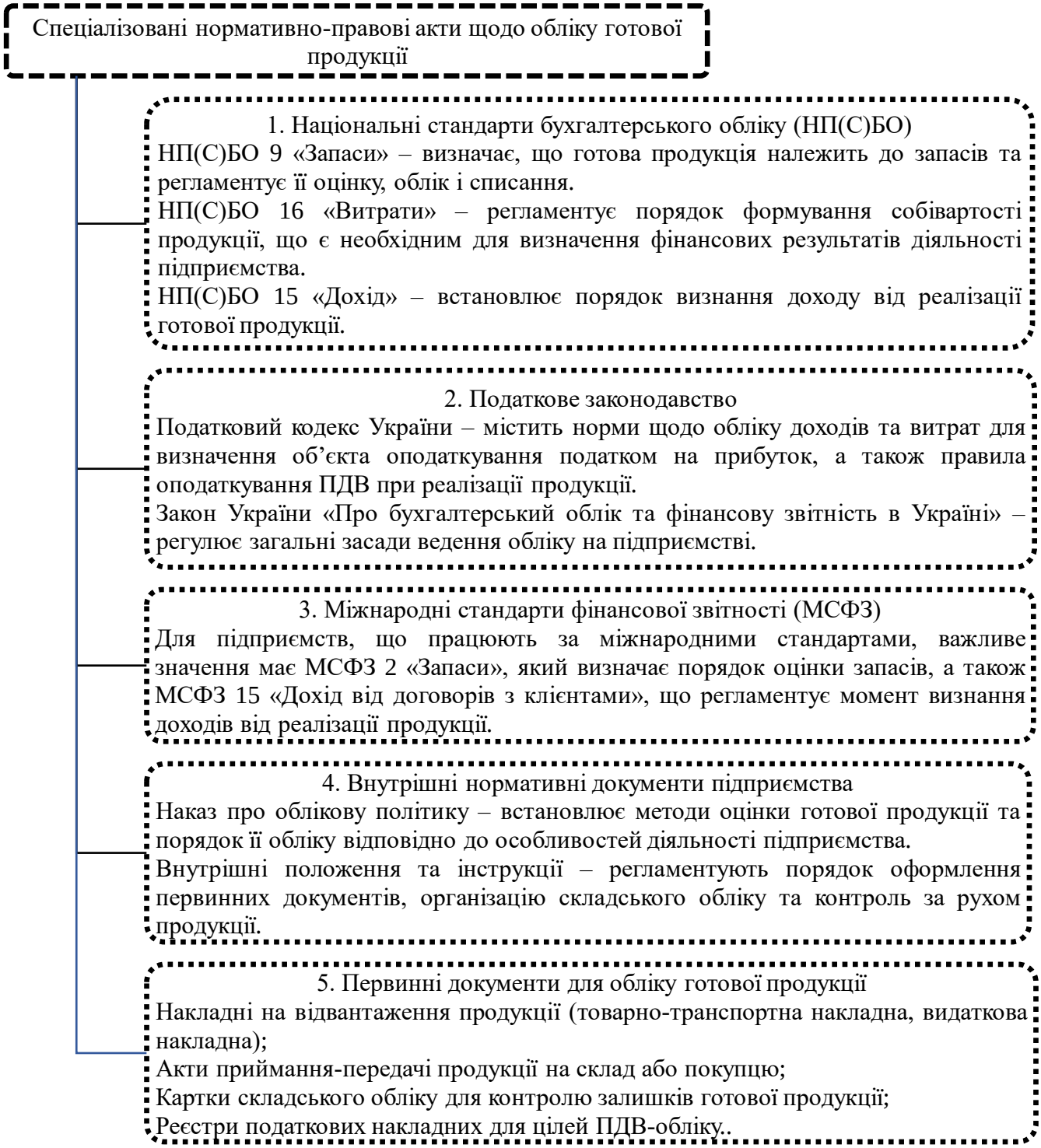

Рисунок 1.2 – Спеціалізовані нормативно-правові акти щодо обліку готової продукції

Джерело: узагальнено автором

Аудит реалізації виготовленої власної готової продукції посідає вагому роль у сприянні забезпеченню достовірності окремих складових фінансової звітності, адже якість перевірки безпосередньо впливає на коректність визначення фінансових результатів підприємства.

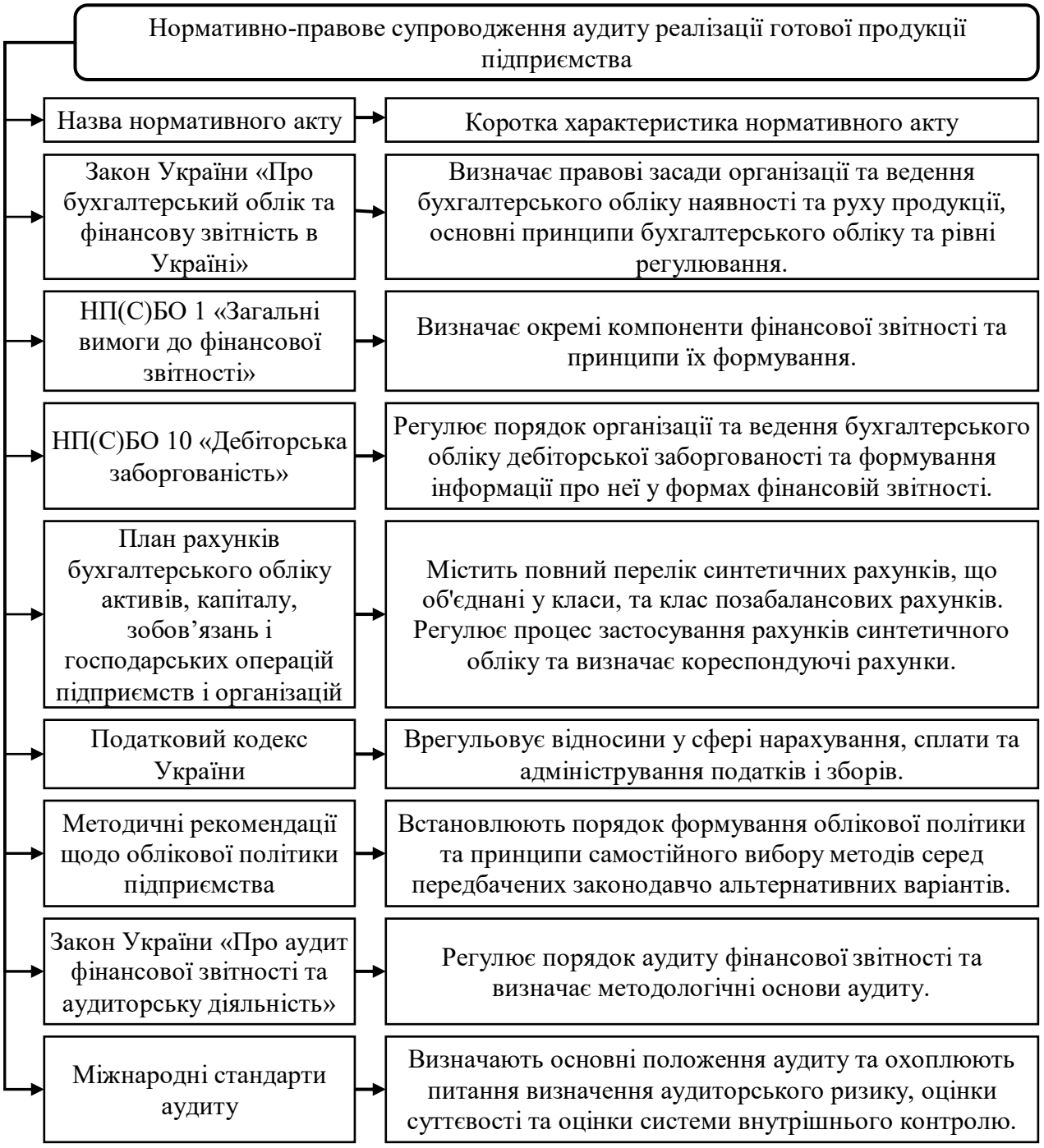

Рисунок 1.3 – Нормативно-правове наповнення аудиту готової продукції

Джерело: узагальнено автором

Отже, організований на високому рівні механізм реалізації процесу аудиту виробництва, зберігання, руху та реалізації власної готової продукції, що має за основу діючі нормативно-правові акти та інноваційні підходи до перевірки, виступає невід'ємною складовою компонентою ефективної діяльності бізнес суб'єктів за сучасних умов ведення бізнесу.

1.3 Основи організації обліку та контролю готової продукції: теорія та методика

Сучасне ведення фінансового та управлінського обліку на підприємствах вимагає оновлення програмного забезпечення, автоматизації розрахунку витрат та застосування ефективних методів управління витратами і калькулювання собівартості готової продукції. Імплементація сучасних програмних рішень сприятиме вибору оптимальної, адаптованої до вітчизняного ринку програми для ведення обліку, що підвищить ефективність роботи обліково-контрольного апарату.

Облікове супроводження операцій з випуску готової продукції має забезпечувати контроль за виконанням виробничих планів щодо асортименту, кількості та якості готової продукції; дотримання умов зберігання; своєчасне оформлення потрібних документів на відвантаження; подання розрахункових документів покупцям підприємства та контроль належності, своєчасності платежів. Важливо також здійснювати постійний моніторинг ефективності використання матеріальних і фінансових ресурсів через механізми калькулювання собівартості продукції. Деталізація та функціонування системи управлінського обліку перебуває у залежності від особливостей діяльності підприємства, його масштабів та економічної доцільності впровадження таких систем. При цьому варто дотримуватися принципу раціональності: витрати на впровадження управлінського обліку не повинні перевищувати очікуваний фінансово-економічний ефект.

З метою підвищення прозорості обліку та мінімізації ризиків при відвантаженні продукції необхідно ввести обов’язковий реквізит «Критерії якості» до первинних документів, на підставі яких здійснюється передача готової продукції покупцю. Це дозволить обґрунтувати відпускну ціну та знизити ризики, пов’язані з можливими зловживаннями постачальників, підрядників чи покупців. Первинні документи слід доповнити показниками якості продукції та загальним висновком щодо її відповідності стандартам. Основним підтвердженням відповідності продукції встановленим вимогам має бути експертний висновок, що містить

розшифровку основних параметрів якості відповідно до державних стандартів України. Включення якісних характеристик продукції до накладних на відпуск сприятиме підвищенню рівня контролю та довіри між контрагентами [34].

Реалізація власної готової продукції виступає завершальним етапом операційного циклу фінансово-господарської діяльності господарюючого суб'єкта. Досліджуване товариство має зосереджуватися на виробництві тих видів продукції, які користуються стійким попитом на ринку та максимально задовольняють потреби споживачів. В умовах динамічної ринкової кон'юнктури бухгалтерський облік відіграє ключову роль у своєчасному забезпеченні управлінського персоналу актуальною інформацією, необхідною для ефективного регулювання процесу реалізації готової продукції та планування подальшої діяльності на перспективу.

Одним із пріоритетних завдань сучасних підприємств являється належна організація обліку власної готової продукції, що дозволяє забезпечити її ефективну реалізацію. Основні аспекти щодо обліково-аналітичного супроводження руху власної готової продукції, в умовах функціонування окремого бізнес суб'єкта, наведені на рисунку 1.4.

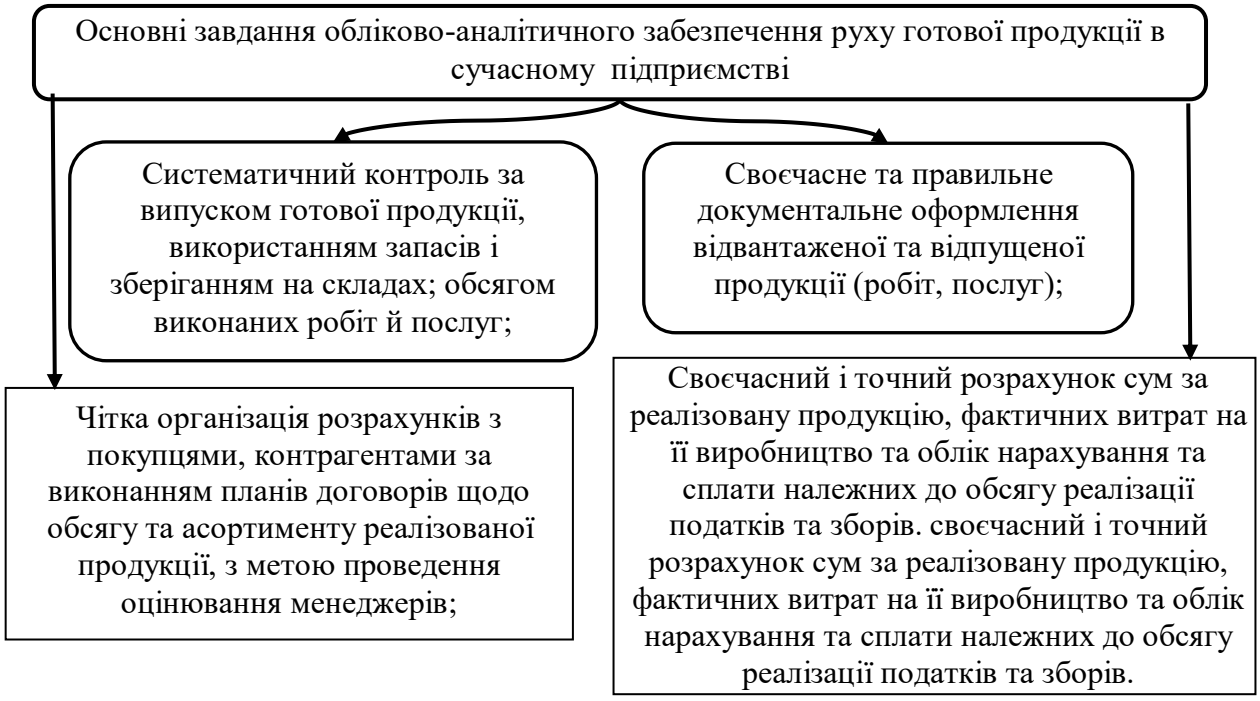

Рисунок 1.4 - Завдання обліково-аналітичного супроводження руху власної готової продукції сучасного господарського товариства

Джерело: сформовано автором

Облікове відображення готової продукції здійснюється на основі первинної документації, зокрема актів, накладних, відомостей про випуск готової продукції, а також документів, що підтверджують належну її якість. В умовах впровадження інформаційних технологій на багатьох виробничих підприємствах ухвалено рішення щодо ведення обліку руху, наявності та реалізації готової продукції без застосування узагальнюючих документів. Винятком являється формування оборотно-сальдової відомості за бухгалтерським рахунком 26 «Готова продукція», яка містить дані про обороти і залишки власної готової продукції. Доцільним виглядає формування на основі первинних документів реєстрів реалізації готової продукції. Такі реєстри варто групувати за напрямками збуту, видами продукції, наявними покупцями та замовниками. Щоденне оновлення цих реєстрів дозволить забезпечити оперативний контроль за реалізацією готової продукції, використанням встановлених цін з урахуванням їх змін, а також своєчасним надходженням виручки.

Для провадження синтетичного обліку власної готової продукції використовуються активні рахунки 26 «Готова продукція» та 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва». За дебетом цих рахунків відображається надходження продукції, отриманої в результаті ведення власного виробництва, за фактичною виробничою собівартістю, а за кредитом – її відпуск, відвантаження, реалізація. Залишок за даними рахунками є дебетовим і представляє фактичну виробничу собівартість власної готової продукції на кінець кожного звітного періоду.

Окремо слід зазначити, що при формуванні облікової політики, бізнес суб’єкти, досить часто, можуть припускатися помилок, що можуть мати вплив на їхні показники фінансово-господарської діяльності, та які можуть бути ідентифіковані та виправлені за підсумками реалізації внутрішнього контролю (аудиту). Певний їх перелік представлено на рисунку 1.5

Окрему увагу слід приділити питанням контролю за оплатою реалізованої готової продукції. Більшість підприємств змушені здійснювати продаж із відстроченням платежу, що збільшує ризики неплатежів.

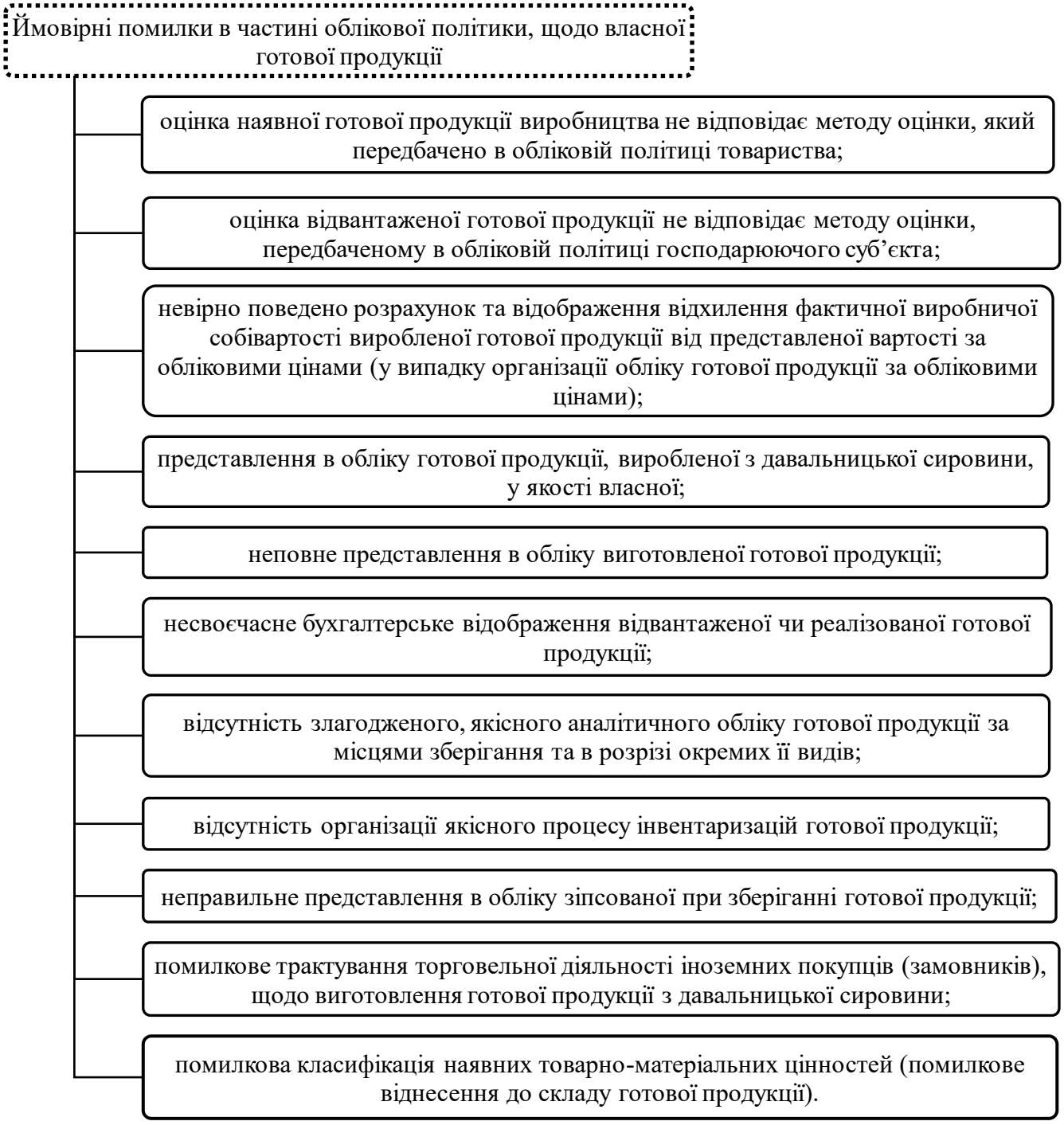

Рисунок 1.5 – Ймовірні помилки в частині облікової політики, щодо власної готової продукції

Джерело: сформовано автором

Тому важливо правильно організувати роботу зі стягнення дебіторської заборгованості, а також визначити ефективні юридичні інструменти для захисту фінансових інтересів підприємства.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНА СКЛАДОВА ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ТА КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ У ТОВ «ПОЛІМЕРБІЛД»

2.1 Організаційно-економічна характеристика базового товариства

Для дослідження у кваліфікаційній роботі, нами було обрано ТОВ «Полімербілд». Базове досліджуване товариство має код у ЄДРПОУ 43742130, реєстрацію було проведено 31.07.2020 року. Розмір статутного капіталу досліджуваного суб'єкта господарювання складає 185 000,00 гривень, провадить власну діяльність у м. Суми. Аналізуємо товариство провадить власну діяльність на підставі затвердженого статуту.

Предмет діяльності товариства, що виступає об'єктом дослідження наведено на рисунку 2.1.

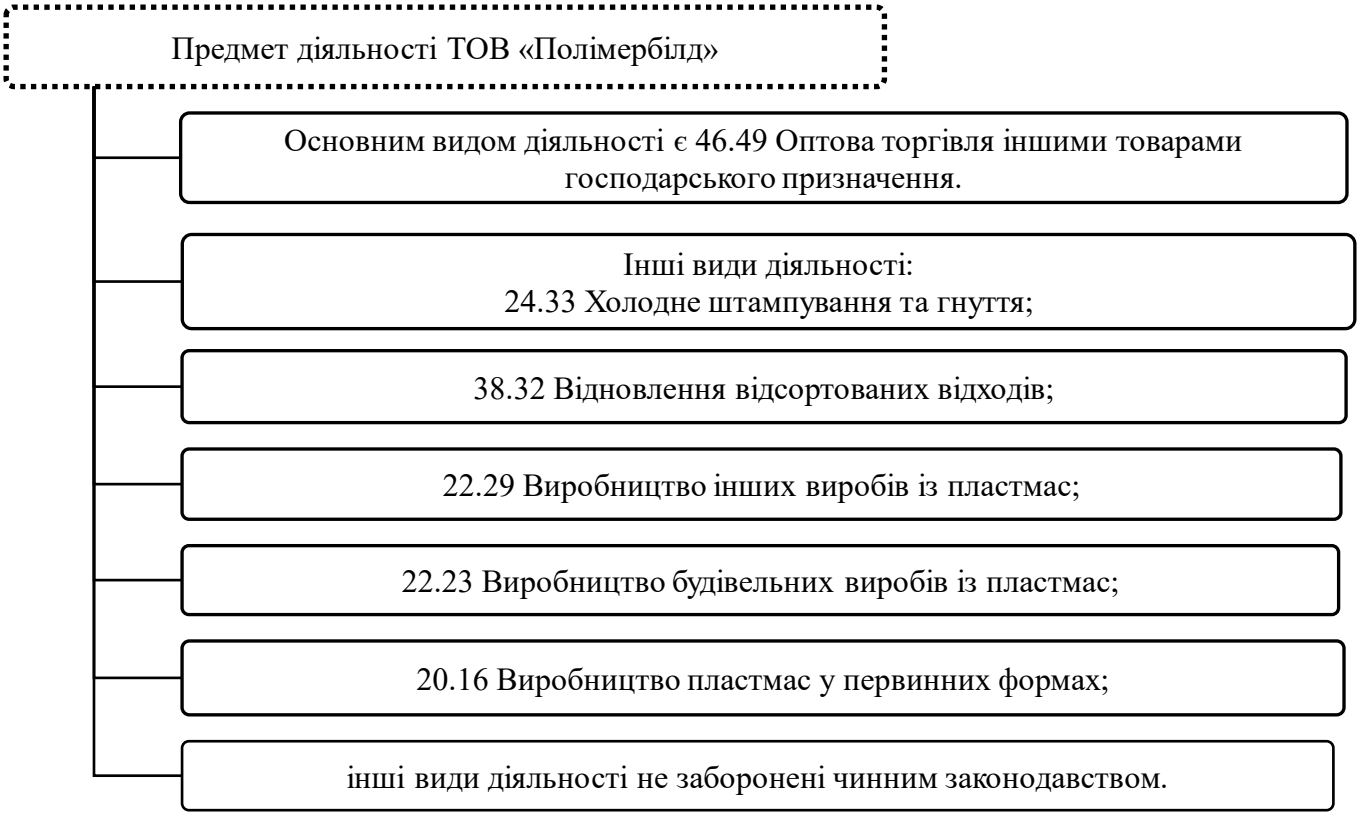

Рисунок 2.1 – Предмет діяльності ТОВ «Полімербілд»

Джерело: сформовано автором

Формою власності являється: товариство з обмеженою відповідальністю. Уповноваженою особою досліджуваного юридичної особи ТОВ «Полімербілд» (має право візування документів, розпорядження грошовими коштами та іншими активами) виступає Погорілий С. М.

Для вибудови аналітики щодо показників фінансово-господарської діяльності досліджуваного товариства, нами було залучено дані та досліджено окремі звітні форми (додаток А).

Взявши за основу показники «Звіту про фінансовий стан» товариства «Полімербілд», нами визначено складові компоненти, вартісні межі, динаміку представлених у ньому активів бізнес суб'єкта та джерел їх надходження (формування). В таблиці 2.1 деталізовано актив балансу «Звіту про фінансовий стан», узагальнений на підставі даних фінзвітності обраного в якості бази дослідження товариства з обмеженою відповідальністю.

Таблиця 2.1 – Активи, що представлені в балансі ТОВ «Полімербілд» за 2021-2023 роки, тис. грн.

№ п/п	Компонент активу балансу товариства	Роки досліджуваного періоду			Відхилення, тис. грн.	Темп приросту,%
		2021	2022	2023		
1	Розмір наявних необоротних активів	68,4	50,2	63,2	-5,2	-7,6
1а	Балансова (залишкова) вартість основних засобів	68,4	50,2	63,2	-5,2	-7,6
1б	Первісна вартість наявних основних засобів	110,0	110,7	185,0	75,0	68,2
1в	Нарахований знос основних засобів	41,8	60,5	121,8	80,0	191,4
2	Розмір наявних у товаристві оборотних активів	183,0	206,6	323,9	140,9	77,0
2а	Вартість запасів базового ТОВ	35,2	108,4	216,6	181,4	515,3
2б	Сума дебіторської заборгованості базового ТОВ	134,1	56,5	87,1	-47,0	-35,0
2в	Сума грошових коштів базового ТОВ	8,1	23,8	9,8	1,7	21,0
2г	Сума інших оборотних активів базового ТОВ	5,6	17,9	8,4	2,8	50,0
	Валюта балансу	251,4	256,8	387,1	135,7	54,0

Джерело: розраховано автором на підставі звітних даних досліджуваного товариства

ТОВ «Полімербілд», взявши за основу, НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність», складає фінансову звітність мікропідприємства у складі «Балансу» та «Звіту про фінансові результати». На підставі відповідних даних та звітних форм, нами було проведено ознайомлення з результатами фінансово-господарської діяльності базового товариства. Під час аналізу поточного фінансово-майнового стану ТОВ «Полімербілд» було застосовано вертикальний і горизонтальний методи оцінки представлених балансових показників, а також методику аналізу на основі фінансових коефіцієнтів. Деталізуємо характеристики показників, що описують стан та рух активів ТОВ «Полімербілд» за 2021-2023 роки.

Загальний розмір необоротних активів за три роки скоротився на 5,2 тис. грн (-7,6%). Основним фактором цього є амортизація основних засобів. Балансова (залишкова) вартість основних засобів змінюється аналогічно. Первісна вартість основних засобів значно зросла (+75 тис. грн, або +68,2%), що свідчить про активні інвестиції в основні засоби. Паралельно, нарахований знос достатньо стрімко зріс **(**+80 тис. грн, або +191,4%**),** що вказує на інтенсивне використання товариством основних засобів і значний рівень амортизації. Оборотні активи зросли на 140,9 тис. грн (+77,0%), що є позитивним сигналом щодо фінансової стійкості. Запаси збільшилися в 6 разів (515,3%), що може свідчити про зростання обсягів виробництва, накопичення товарних залишків. Дебіторська заборгованість суттєво зменшилася (-47 тис. грн, або -35,0%), що вказує на покращення фінансової дисципліни та зменшення обсягів продажів на умовах відстрочки платежу. Грошові кошти зросли на 21,0%, що може свідчити про покращення ліквідності досліджуваного товариства. Інші оборотні активи зросли на 50%, що, ймовірно, пов’язано з наявними передоплатами.

Валюта балансу зросла на 54,0% (135,7 тис. грн), що свідчить про загальне розширення діяльності базового товариства. ТОВ «Полімербілд» активно нарощує запаси та інвестує в основні засоби. Водночас спостерігається високе зростання зносу, що може свідчити про потребу в оновленні основних засобів.

Проведення подальшого дослідження даної кваліфікаційної роботи буде направлено на розгляд та аналіз сформованого складу, динаміки поточних змін

джерел фінансування активів, залучених у діяльність базового ТОВ «Полімербілд» м. Суми (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Пасиви, що представлені в балансі ТОВ «Полімербілд» за 2021-2023 роки, тис. грн

№ п/п	Складова пасиву балансу досліджуваного товариства	Роки досліджуваного періоду			Відхилення, тис. грн.	Темп приросту, %
		2021	2022	2023		
1	Розмір сформованого власного капіталу	101,6	104,7	246,3	144,7	142,4
1а	Статутний капітал товариства	110	110	185	75	68,2
1б	Розмір нерозподіленого прибутку (непокритого збитку)	-8,4	-5,3	61,3	69,7	-829,8
2	Сума наявних поточних зобов'язань і забезпечень (за отриману продукцію та послуги, розрахункам з бюджетом, зі страхування, з оплати праці та інші)	149,8	152,1	140,8	-9	-6,0
	Валюта балансу	251,4	256,8	387,1	135,7	54,0

Джерело: розраховано автором на підставі звітних даних досліджуваного товариства

Аналіз показників пасиву балансу базового товариства, дає підстави зауважити, що в межах 2021-2023 років власний капітал зріс з 101,6 тис. грн у 2021 році до 246,3 тис. грн у 2023 році (+142,4%). Це дуже позитивний сигнал, оскільки він свідчить про зростання фінансової незалежності досліджуваного підприємства.

Статутний капітал у 2021-2022 роках залишався на рівні 110 тис. грн, що означає, що власник не здійснював додаткових інвестицій. У 2023 році він збільшився на 75 тис. грн (+68,2%), що свідчить про додатковий внесок засновників та реінвестування отриманого прибутку у статутний капітал.

У 2021 році підприємство працювало зі збитками (-8,4 тис. грн); 2022 рік: збитки зменшилися (-5,3 тис. грн), що свідчить про певне покращення фінансового стану; 2023 рік: відбулося значне покращення – товариство отримало прибуток у розмірі 61,3 тис. грн. Сума короткострокових зобов'язань і забезпечень (за продукцію, послуги, розрахунки з бюджетом, оплату праці тощо) знизилася з 149,8 тис. грн у 2021 році до 140,8 тис. грн у 2023 році (-6,0%). Фінансова структура ТОВ

«Полімербілд» покращується, оскільки власний капітал зріс, а боргове навантаження зменшилося. Прибутковість підприємства значно зросла, що забезпечує фінансову стійкість.

На підставі даних звіту про фінансові результати визначено основні показники діяльності ТОВ «Полімербілд», цифрове відображення котрих наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Показники реалізованої фінансово-господарської діяльності ТОВ «Полімербілд» за 2021-2023 роки, тис. грн.

Складова звіту про фінансові результати	Роки досліджуваного періоду			Відхилення (+/-) 2023р. від 2021р.
	2021	2022	2023	
Сума чистого доходу від здійсненої реалізації продукції, тис. грн.	795,3	830,4	994,0	198,7
Сума інших доходів, що були отримані, тис. грн.	-	23,3	17,1	17,1
Сума отриманих доходів всього, тис. грн.	795,3	853,7	1011,1	215,8
Собівартість продукції, що була реалізована, тис. грн.	782,4	820,3	909,9	127,5
Сума інших понесених операційних витрат, тис. грн.	14,6	30,3	34,0	19,4
Загальна сума витрат, що були понесені, тис. грн.	797,0	850,6	943,9	146,9
Сума сплаченого податку на прибуток	-	-	0,6	0,6
Сума чистого прибутку (збитку) , тис. грн.	-1,7	3,1	66,5	68,2
Рівень рентабельності (збитковості) товариства, %	-0,21	0,36	7,05	7,26

Джерело: розраховано автором на підставі звітних даних досліджуваного товариства

Вивчення вагомих фінансово-економічних індикаторів діяльності базового господарюючого суб’єкта уможливлює формування висновку, що в межах досліджуваного періоду, сума отриманого чистого доходу від реалізації продукції у ТОВ «Полімербілд» зросла з 795,3 тис. грн у 2021 році до 994,0 тис. грн у 2023 році (+198,7 тис. грн, або +25,0%).

Це свідчить про зростання обсягів реалізації та збільшення середньої ціни виготовленої та реалізованої продукції. У 2022 році товариство поступово

нарощувало продажі (+35,1 тис. грн, або 4,4%), а у 2023 році відбулося значне зростання (+163,6 тис. грн, або 19,7%). Інші доходи мали місце лише у 2022-2023 роках. У 2022 році склали 23,3 тис. грн, у 2023 році – 17,1 тис. грн. Незначне зниження у 2023 році (-6,2 тис. грн) свідчить про разовий характер таких доходів. Загальна сума доходів (включно з іншими доходами) зросла на 215,8 тис. грн (+27,1%) за 2021-2023 роки, що є позитивною тенденцією.

Загальна сума витрат базового товариства зросла з 797,0 тис. грн у 2021 році до 943,9 тис. грн у 2023 році (+146,9 тис. грн, або +18,4%), що повільніше, ніж ріст доходів (+27,1%). Собівартість реалізованої продукції збільшилася на 127,5 тис. грн (+16,3%), що нижче за темп приросту доходів (25,0%). Це вказує на підвищення маржинального прибутку, що є позитивним сигналом для фінансової стійкості. Інші операційні витрати зросли з 14,6 тис. грн у 2021 році до 34,0 тис. грн у 2023 році (+19,4 тис. грн, або +132,9%). Значне зростання витрат пов'язане з адміністративними та комерційними витратами. Якщо темпи зростання відповідних витрат залишаться високими, це може негативно вплинути на прибутковість досліджуваного товариства з обмеженою відповідальністю.

До 2023 року підприємство не сплачувало податок на прибуток, що свідчить про наявність податкових пільг або про відсутність прибутку у попередні роки. У 2023 році було сплачено 0,6 тис. грн податку на прибуток, що вказує на перехід досліджуваного товариства до прибуткової діяльності.

Фінансовий результат діяльності ТОВ «Полімербілд» трансформувався з чистого збитку 1,7 тис. грн у 2021 році в чистий прибуток 66,5 тис. грн у 2023 році (+68,2 тис. грн). Аналогічно, рівень збитковості з-0,21% трансформувався в рівень рентабельності 7,05% (+7,26 п.п.). Це свідчить про покращення ефективності використання ресурсів і стабілізацію досліджуваного бізнесу.

ТОВ «Полімербілд» поступово збільшує обсяги реалізації, що є позитивним фактором для розвитку. Ріст доходів випереджає ріст витрат, що призвело до переходу від збиткової діяльності до прибуткової. Рентабельність товариства значно зросла, досягнувши 7,05% у 2023 році. Підприємство почало сплачувати податок на прибуток, що підтверджує його фінансову стабільність. Досліджуваний

бізнес суб'єкт демонструє позитивну динаміку фінансового розвитку. Якщо товариство зможе зберегти поточні темпи зростання прибутковості та раціонально контролювати витрати, то у 2024 році можна очікувати ще вищих фінансових результатів.

Проведення оцінки майнового стану ТОВ «Полімербілд» уможливило вивчення абсолютних та відносних змін статей звіту про фінансовий стан за окремо аналізуємий часовий період, дослідити тенденції наявних їх трансформацій та розглянути структуру наявних фінансових ресурсів аналізуємого бізнес суб'єкта.

Здійснено оцінку майнового стану ТОВ «Полімербілд» з використанням коефіцієнтів представлених у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Оцінка майнового стану ТОВ «Полімербілд» за 2021-2023 роки, тис. грн

№ п\п	Найменування показника	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення (+/-) 2023 р. від 2021р.
1	Узагальнена сума господарських засобів, які перебувають в розпорядженні базового товариства, тис. грн	251,4	256,8	387,1	135,7
2	Частка необоротної складової в наявних активах товариства	0,27	0,20	0,16	-0,11
3	Частка основних засобів в наявних активах товариства	0,27	0,20	0,16	-0,11
4	Частка основних засобів в наявних необоротних активах базового товариства	1	1	1	-

Джерело: розраховано автором на підставі звітних даних досліджуваного товариства

Загальна сума господарських засобів (валюта балансу) зросла з 251,4 тис. грн у 2021 році до 387,1 тис. грн у 2023 році (+135,7 тис. грн, або +54,0%). Це свідчить про зростання майнової бази товариства, що є наслідком збільшення оборотних активів (запасів, грошових коштів, дебіторської заборгованості). Динаміка вказує на активний розвиток базового підприємства та нарощування його активів.

Частка необоротних активів у загальних активах зменшується: у 2021 році – 27% (0,27), у 2022 році – 20% (0,20), у 2023 році – 16% (0,16). Загальне зниження за три роки: -11%. Це означає, що досліджуване товариство нарощує оборотні

активи (запаси, грошові кошти, дебіторську заборгованість), а частка наявних необоротних активів зменшується. Це може свідчити про: орієнтацію на оборотні активи для фінансування операційної діяльності та відсутність значних інвестицій у довгострокові активи (будівлі, обладнання). В якості можливого ризику, окремо слід відмітити, що зменшення інвестицій у основні засоби може обмежити довгостроковий розвиток компанії.

Частка основних засобів у загальних активах ТОВ «Полімербілд» ідентична до частки необоротних активів (0,27 → 0,20 → 0,16), тобто всі необоротні активи тлвариства складаються з основних засобів. Даний факт підтверджується показником «Частка основних засобів у необоротних активах», який дорівнює 1 у всі три роки. Тобто ТОВ «Полімербілд» не має інших необоротних активів, таких як нематеріальні активи, довгострокові фінансові вкладення тощо. В якості позитивного моменту можемо відмітити: всі необоротні активи – це продуктивні активи (основні засоби), які можуть генерувати прибуток. Негативний момент: Відсутність інших необоротних активів може свідчити про відсутність інвестицій у технології, інтелектуальну власність або довгострокові фінансові вкладення, що обмежує майбутній потенціал компанії. В якості висновку, можемо зазначити, що товариство демонструє позитивну динаміку зростання активів, проте спостерігається скорочення частки основних засобів і відсутність інвестицій у нематеріальні активи. Це може вплинути на його конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

При дослідженні фінансового стану базового товариства, вагомим критерієм являються оцінка та аналіз його платоспроможності, або можливості господарюючого суб’єкта розраховуватися за наявними власними довгостроковими зобов’язаннями. Слід вважати платоспроможним товариство, за умов, коли наявні його активи переважають зовнішні зобов’язання. Беззаперечно важливим являється аналіз ліквідності, відповідно якщо товариство з обмеженою відповідальністю має можливість щодо оплати сум власних строкових зобов’язань, відповідно його вважають ліквідним та воно ж має можливість перекрити власні короткострокові зобов’язання, здійснивши реалізацію поточних активів. Аналіз

показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «Полімербілд» відображено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Оцінка ліквідності та платоспроможності ТОВ «Полімербілд» за 2021-2023 роки, тис. грн

№ п/п	Показник	Нормативне значення	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+/-) 2022 р. від 2020р.
1	Визначений коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	2,0-2,5	1,22	1,36	2,30	1,08
2	Визначений коефіцієнт швидкої ліквідності	0,8-1,5	0,99	0,65	0,76	-0,22
3	Визначений коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,25-0,3	0,05	0,16	0,07	0,02
4	Частка оборотних активів в активах базового товариства		0,71	0,53	2,39	1,67
5	Частка наявних виробничих запасів в оборотних активах		0,19	0,52	0,67	0,48

Джерело: розраховано автором на підставі звітних даних досліджуваного товариства

В ході дослідження було проведено аналіз ліквідності та платоспроможності ТОВ «Полімербілд» за 2021-2023 роки. Аналіз загальної ліквідності (коефіцієнт покриття), нормативне значення якого пребуває в межах : 2,0–2,5. Фактичні значення: 2020 рік: 1,22 (нижче норми, проблеми з ліквідністю); 2021 рік: 1,36 (незначне покращення, але все ще недостатньо); 2022 рік: 2,30 (істотне зростання, відповідає нормативу). Відхилення за три роки склало +1,08. Окремо слід ідентифікувати ризики: різке зростання може вказувати на накопичення оборотних активів, які не завжди ефективно використовуються.

Визначений коефіцієнт швидкої ліквідності, слід зазначити, що нормативне значення якого: 0,8–1,5. Фактичні значення у базовому товаристві: 2020 рік: 0,99 (нормальне значення); 2021 рік: 0,65 (значне зниження – потенційні труднощі з оплатою зобов’язань); 2022 рік: 0,76 (незначне покращення, але все ще нижче норми). Відхилення склало: -0,22. Доречним є визнання того факту, що швидка ліквідність не відповідає нормативу, що означає, що в разі необхідності погашення поточних зобов’язань досліджуване товариство може мати труднощі. Це являється наслідком збільшення частки запасів у структурі активів, що знижує гнучкість досліджуваного господарюючого суб’єкта у розрахунках.

Розраховано коефіцієнт абсолютної ліквідності, нормативне значенняякого складає: 0,25–0,3. Фактичні значення: 2020 рік: 0,05 (критично низький рівень); 2021 рік: 0,16 (покращення, але нижче нормативу); 2022 рік: 0,07 (знову зниження). Відхилення складає +0,02 (незначне). Коефіцієнт залишається значно нижчим за норматив – досліджуване товариство має мало грошових коштів і високоліквідних активів, що означає недостатню фінансову стійкість у короткостроковій перспективі.

Частка оборотних активів у загальних активах складає : 2020 рік: 0,71 (71%); 2021 рік: 0,53 (53%); 2022 рік: 2,39 (239% – суттєве зростання). Відхилення склало +1,67. Необхідно зазначити, що базове товариство значно наростило оборотні активи, що пов’язано із зростанням запасів. Наявний ризик, можемо ідентифікувати так: високий рівень оборотних активів може свідчити про надлишкові залишки запасів, що може впливати на оборотність капіталу. Частка виробничих запасів в оборотних активах склала: 2020 рік: 0,19 (19%); 2021 рік: 0,52 (52%); 2022 рік: 0,67 (67%). Відповідно відхилення дорівнює +0,48.

ТОВ «Полімербілд» загалом покращило ліквідність, але це відбулося за рахунок накопичення запасів, а не завдяки ефективному управлінню фінансовими ресурсами. Тому необхідно оптимізувати структуру оборотних активів, щоб забезпечити фінансову стабільність у майбутньому.

Фінансова стійкість базового товариства з обмеженою відповідальністю перебуває у залежності від його фінансової структури що була сформована: рівень залежності товариства від кредиторів та інвесторів. Вона візуалізує функціонування ТОВ «Полімербілд» на перспективу. Під час провадження процесу дослідження не можливо вибудувати ситуацію щодо покращення всього переліку коефіцієнтів, відповідно, покращення одного з показників впливатиме на погіршення іншого.

При визначенні фінансової стійкості базового господарюючого субєкта було застосовано показники, відображені в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Оцінка показників фінансової стійкості ТОВ «Полімербілд» за 2021-2023 роки, тис. грн

№ п\п	Показник	Нормативне значення	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення (+/-) 2023 р. від 2021р.
1	Визначений коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,5-0,8	0,40	0,41	0,64	0,23
2	Визначений коефіцієнт фінансової залежності	1,25-2,0	2,47	2,45	1,57	-0,90
3	Визначений коефіцієнт інвестування	>1,0	1,49	2,09	3,90	2,41
4	Значення коефіцієнту фінансової стійкості		0,68	0,69	1,75	1,07

Джерело: розраховано автором на підставі звітних даних досліджуваного товариства

Фінансова стійкість господарюючого суб'єкта визначає його здатність покривати свої зобов'язання за рахунок власних коштів та ефективно використовувати фінансові ресурси. При підготовці кваліфікаційної роботи, нами проаналізовано показники фінансової стійкості ТОВ «Полімербілд» за 2021-2023 роки.

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії), нормативне значення якого перебуває в межах: 0,5-0,8. Його фактичні значення по досліджуваному товаристві складають: 2021 рік: 0,40 (нижче норми, високий рівень залежності від позикових коштів); 2022 рік: 0,41 (незначне покращення, але все ще недостатньо); 2023 рік: 0,64 (значне покращення, досягнуто нормативного рівня). Загальне відхилення 2023 р. від 2021 р. склало +0,23. ТОВ «Полімербілд» зменшило залежність від позикових коштів та зміцнило фінансову незалежність. Одночасно доцільно акцентувати увагу на тому факті, що зростання показника може бути пов'язане з накопиченням власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку або зменшенням боргових зобов'язань, що вимагає додаткового аналізу.

Нормативне значення коефіцієнт фінансової залежності перебуває в межах: 1,25-2,0. Фактичні значення по базовому підприємству склало: 2021 рік: 2,47 (перевищує норму, висока залежність від позикового капіталу); 2022 рік: 2,45 (несуттєве зменшення); 2023 рік: 1,57 (досягнуто нормативу, зменшення боргового

навантаження (відхилення дорівнює -0,90)). Відповідно, ТОВ «Полімербілд» зменшило свою фінансову залежність та досягло оптимального рівня співвідношення власного та позикового капіталу.

Нормативним значенням коефіцієнту інвестування вважається: >1,0. Фактичні значення по об'єкту дослідження відповідають: 2021 рік: 1,49 (в межах норми, але незначне перевищення); 2022 рік: 2,09 (відбулось зростання); 2023 рік: 3,90 (різке зростання (+2,41), суттєве перевищення норми). Значне зростання показника у ТОВ «Полімербілд» вказує на достатній рівень інвестування у власний капітал, що позитивно для довгострокового розвитку. Як застереження, слід зазначити: якщо кошти були вкладені неефективно або без відповідного зростання прибутковості, це може впливати на ліквідність базового товариства.

У досліджуваному товаристві фактичні значення коефіцієнта фінансової стійкості складало: 2021 рік: 0,68 (відносно низький рівень фінансової стійкості); 2022 рік: 0,69 (незначне покращення); 2023 рік: 1,75 (різке зростання (+1,07), високий рівень фінансової стійкості). ТОВ «Полімербілд» суттєво покращило свою фінансову стійкість, що свідчить про підвищення ефективності управління фінансами. В якості застереження, доречно зазначити, що за умов, коли це зростання відбулося за рахунок нерозподіленого прибутку або зменшення боргів без залучення додаткових активів, базовий господарюючий суб'єкт може стикнутися з проблемами ліквідності.

ТОВ «Полімербілд» покращило свою фінансову стійкість та знизило боргове навантаження, що є позитивним сигналом. Проте необхідно оцінити ефективність використання власного капіталу та розглянути можливість розширення фінансування для подальшого розвитку.

В умовах сучасного бізнес-середовища звітні показники та їхні складові відображають різні аспекти господарсько-фінансової діяльності не лише за поточний звітний період, а й узагальнюють дані попередніх періодів. За необхідності вони розкривають облікову політику та її зміни, що дозволяє здійснювати ретроспективний аналіз діяльності ТОВ «Полімербілд». Коректно сформовані та відображені показники звітності слугують основою не лише для

оцінки поточного стану підприємства, а й для формування перспективних прогнозів.

2.2 Організація облікового супроводження готової продукції в умовах функціонування досліджуваного товариства

Виготовлену продукцію господарюючий суб'єкт повинен продати зацікавленому споживачеві. При вибудові обліку готової продукції дуже важливо точно визначитись з тим, що для товариства представляє собою готова продукція (особливо при значній кількості складових елементів).

Готовою, вважається продукція, якою вже: «пройдено всі етапи обробки, прийнята відділом технічного контролю, випробування, укомплектована згідно умов договорів із замовниками, відповідає технічним вимогам та обов'язковим стандартам, а також передана на склад господарюючого суб'єкта або безпосередньо самому замовнику». У визначених випадках готова продукція має супроводжуватись сертифікатом якості. Основна частина виробленої досліджуваним товариством продукції являється товарною, тобто призначеною для подальшої реалізації стороннім контрагентам (споживачам). До складу товарної продукції ТОВ «Полімербілд» входять вироби основного виробництва, які реалізуються стороннім організаціям.

Коректний облік руху готової продукції під час випуску, подальшого відвантаження при реалізації та її збереження на всіх етапах вимагає своєчасного належного документального оформлення відповідних господарських операцій. Готова продукція у базовому товаристві, як правило, надходить на склад після перевірки її технічних характеристик.

Оформлення виробленої готової продукції у досліджуваному товаристві починають з формування відповідних первинних документів щодо її випуску. Передача продукції з основного підрозділу на склад оформлюється «Накладною на передачу готової продукції» Зі складу відпуск готової продукції оформлюється відповідними накладними. У разі потреби до відповідних документів додаються

акти приймання продукції представниками фірми-замовника або акти щодо належного технічного випробування. Форми документів досліджуване товариство розробляє самостійно з урахуванням наявних вимог до первинних документів, визначених п. 2 ст. 9 «Закону про бухгалтерський облік».

Залежно від специфіки господарюючого суб'єкта, може застосовуватися приймально-здавальна накладна, що складається за окрнмий період (три дні, тиждень, декаду). Документ підписується відповідальною особою сторони, що здійснює передачу та працівниками відповідальними за технічний контроль. За необхідності, у ТОВ «Полімербілд» в приймально-здавальній документації можуть відображатись результати хімічного аналізу складу продукції, які використовуються для оформлення сертифікатів якості, що надаються покупцям. Ці дані можуть бути відображені на зворотному боці документа або у вигляді додатка.

У ТОВ «Полімербілд» при відпуску матеріалів на виробництво готової продукції застосовується «Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (типова форма № М-11)». Здача виконаних робіт або наданих послуг оформлюється «Актом виконаних робіт», який формується у довільній формі. Весь перелік приймально-здавальних документів на випуск продукції чи виконання робіт виписуються цехом-здавачем, зазвичай, у двох примірниках:

- ✓ перший примірник документу перебуває на складі, використовується для здійснення ведення складського обліку та підготовки відомостей щодо випуску готової продукції;
- ✓ другий примірник із наявним підписом завідувача складу щодо приймання даної продукції повертається цеху, що здійснив передачу.

Надалі перший примірник документа передається до бухгалтерської служби досліджуваного товариства для представлення відповідних господарських операцій у бухгалтерському обліку. Готова продукція, що вже надійшла на склад, знаходиться у розпорядженні відділу збуту, який організовує її відвантаження відповідно до договорів поставки. При цьому здійснюється оформлення «Наказ-накладної» або накладної.

«Наказ-накладна» є одночасно наказом на складі про відпуск або відвантаження продукції та накладною на її видачу. Форми даних документів розробляються у базовому товаристві з урахуванням вимог до первинних документів (їх реквізитів), встановлених «Законом про бухгалтерський облік».

У випадку, коли покупцеві продукція відвантажується залізничним транспортом, експедитор товариства підтверджує її отримання відповідним записом у видаткових документах. Згодом він надає підтверджуючі документи (квитанцію про приймання вантажу до залізничної накладної). При здійсненні транспортування продукції автотранспортом оформлюється «Товарно-транспортна накладна» (як правило, чотири примірники). Якщо продукція відпускається базовим товариством безпосередньо покупцеві за довіреністю, то в отриманні продукції розписується представник даного замовника.

Перший примірник видаткового документа залишається у комірника для відображення в складському обліку та подальшої передачі в бухгалтерію. Другий примірник передається експедитору для оформлення транспортних документів і передачі вантажу отримувачу. Взявши за основу видатковий документ, бухгалтерія товариства оформлює перепустку на вивезення продукції з території господарюючого суб’єкта та відповідний рахунок-фактуру. За умов наявності широкої номенклатури виробів попередньо може бути сформована специфікація (пакувальна відомість) з дотриманням довільної форми.

Облік готової продукції в ТОВ «Полімербілд» на складі здійснюєтьсмя у натуральних (кількісних) показниках та організовується аналогічно обліку наявних виробничих запасів. На кожне найменування продукції формується картка складського обліку. Якщо продукція має досить велику номенклатуру, картки у базовому товаристві ведуть за групами та видами подібної продукції. Матеріально відповідальна особа товариства щодня вносить дані до карток за кожним документом прибутковим чи видатковим, визначаючи залишки готової продукції після кожного запису. Бухгалтерія досліджуваного бізнес суб’єкта здійснює систематичну перевірку правильності оформлення документів як прибуткових, так і видаткових та записів у картках складському обліку. Перевірка фактичних

залишків готової продукції здійснюється шляхом інвентаризації. У визначені терміни завідувач складом передає до бухгалтерії первинні документи, що описують рух готової продукції. У разі ведення сальдового методу обліку формується відомість залишків даної продукції на перше число окремого місяця. В узагальненому вигляді, організація складського обліку готової продукції в ТОВ «Полімербілд» відповідає порядку обліку виробничих запасів.

В бухгалтерському обліку досліджуваного товариства операції надходження, вибуття та списання готової продукції власного виробництва здійснюються за фактичною виробничою собівартістю. У аналітичному обліку готова продукція обліковується як у натуральному, так і вартісному вираженні. На місцях зберігання у базовому товаристві продукція відображається за окремими її видами у прийнятих одиницях виміру. Впродовж звітного періоду досліджуваним товариством в поточному обліку застосовують оцінку руху готової продукції за обліковими цінами до настання моменту визначення її фактичної виробничої собівартості. Це зумовлено тим, що фактична собівартість визначається, як правило, наприкінці місяця, а для відображення руху наявної готової продукції впродовж місяця потрібна попередня оцінка, для чого й використовуються облікові ціни.

Також облікова ціна може використовуватись при списанні собівартості реалізованої продукції на рахунках бухгалтерського обліку в момент її відвантаження покупцям (Дт 901 «Собівартість реалізації» – Кт 26 «Готова продукція»). Така процедура часто реалізується у програмах автоматизованого бухгалтерського обліку. Як облікові ціни, в базовому товаристві, можуть використовуватися: планова собівартість, оптова ціна, відпускна ціна тощо. Вибір методу оцінки готової продукції має бути задокументований у розпорядчому документі досліджуваного товариства щодо організації бухгалтерського обліку.

При використанні облікових цін досліджуваний господарюючий суб’єкт має обліковувати відхилення фактичної виробничої собівартості продукції від її вартості за обліковими цінами. Такі відхилення відображаються на окремому субрахунку рахунка 26 «Готова продукція», що дає можливість одночасно

отримувати інформацію як про фактичну собівартість продукції, так і про її облікову вартість. Для цього до рахунку 26 «Готова продукція» в ТОВ «Полімербілд» проводять відкриття субрахунки другого порядку:

261 «Готова продукція за обліковими цінами».

262 «Відхилення фактичної собівартості готової продукції від її вартості за обліковими цінами».

Якщо досліджуване товариство використовує оцінку готової продукції в облікових цінах, можливі два основних методи розрахунку її фактичної виробничої собівартості в процесі реалізації впродовж звітного періоду (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7 – Оцінка готової продукції ТОВ «Полімербілд» процесі реалізації

№ п/п	Показники	В облікових цінах	За фактичною виробничою собівартістю	Відх. фактичної виробничої собівартості від облікових цін: перевитрата ( ), економія (-)
1	Залишок готової продукції товариства на складі на початок аналізуємого місяця	Наводяться дані з подібного розрахунку за попередній місяць (рядок 6 – для першого варіанта; рядок 9 – для другого)		
2	Надходження на склад з виробництва готової продукції у звітному місяці	Визначаються на підставі відомості випуску товарної продукції	Оборот за дебетом 26 і кредитом 23	Стр. 2 гр. 4 –ряд. 2 гр. 3
3	Разом	Стр. 1 стор. 2	Стр. 1 стор. 2	Стр. 1 стор. 2
1-й варіант				
4	Відхилення фактичної виробничої собівартості готової продукції від її вартості сформованої за обліковими цінами (відсоток)	(Ряд. 3 гр. 5 : ряд. 3 гр. 3) х 100		
5	Відвантажено зі складу готову продукцію у досліджуваному місяці	Підсумкові показники за досліджуваний місяць про відвантаження продукції	Стр. 5 гр. 3 ряд. 5 гр. 5	(Ряд. 4 гр. 5 х ряд. 5 гр. 3) : 100
6	Залишок готової продукції в межах складу на кінець місяця	Ряд. 3 ряд. 5	Стр. 3 ряд. 5	Стр. 3 ряд. 5
2-й варіант				
7	Відсоткове відношення виробничої собівартості (фактичної) до вартості цього ж обсягу продукції в облікових цінах	(ряд. 3 гр. 4 : ряд. 3 гр. 3) х 100		
8	Реалізовано зі складу готову продукцію у досліджуваному місяці	Підсумкові показники за досліджуваний місяць про відвантаження продукції	(Ряд. 8 гр. 3 х ряд. 7 гр. 4) : 100	Ряд. 8 гр. 4 – ряд. 8 гр. 3
9	Залишок готової продукції на складі на кінець даного місяця	Стр. 3 ряд. 8	Стр. 3 ряд. 8	Стр. 3 стор. 8

Джерело: узагальнено автором

Ефективний облік готової продукції для досліджуваного товариства забезпечує контроль за її рухом, правильне визначення (розрахунок) собівартості, своєчасна реалізація та формування достовірних показників фінансової звітності. Облік готової продукції в межах базового бізнес суб'єкта ведеться у двох взаємопов'язаних аспектах:

- аналітичний облік – деталізує інформацію про кожну одиницю продукції в розрізі місць зберігання та напрямків руху;
- синтетичний облік – відображає наявні узагальнені дані про рух і залишки готової продукції у грошовому вираженні.

Аналітичний облік у базовому підприємстві здійснюється в натуральному та вартісному вираженні і ведеться за номенклатурними позиціями наявної продукції. Місця ведення аналітичного обліку в ТОВ «Полімербілд» візуалізовано на рисунку 2.1.

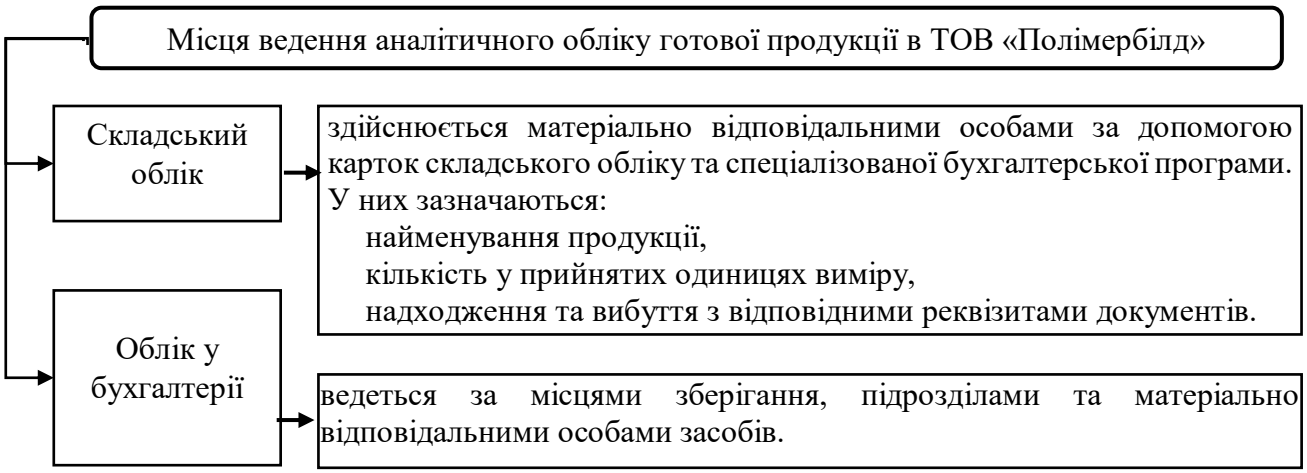

Рисунок 2.1 – Місця ведення аналітичного обліку готової продукції в ТОВ «Полімербілд»

Джерело: узагальнено автором

Документальне оформлення руху готової продукції у досліджуваному підприємстві представлено на рисунку 2.2.

Синтетичний облік у ТОВ «Полімербілд» узагальнює аналітичні дані та ведеться в грошовому вираженні. Основні рахунки обліку даного виду активів відображено на рисунку 2.3.

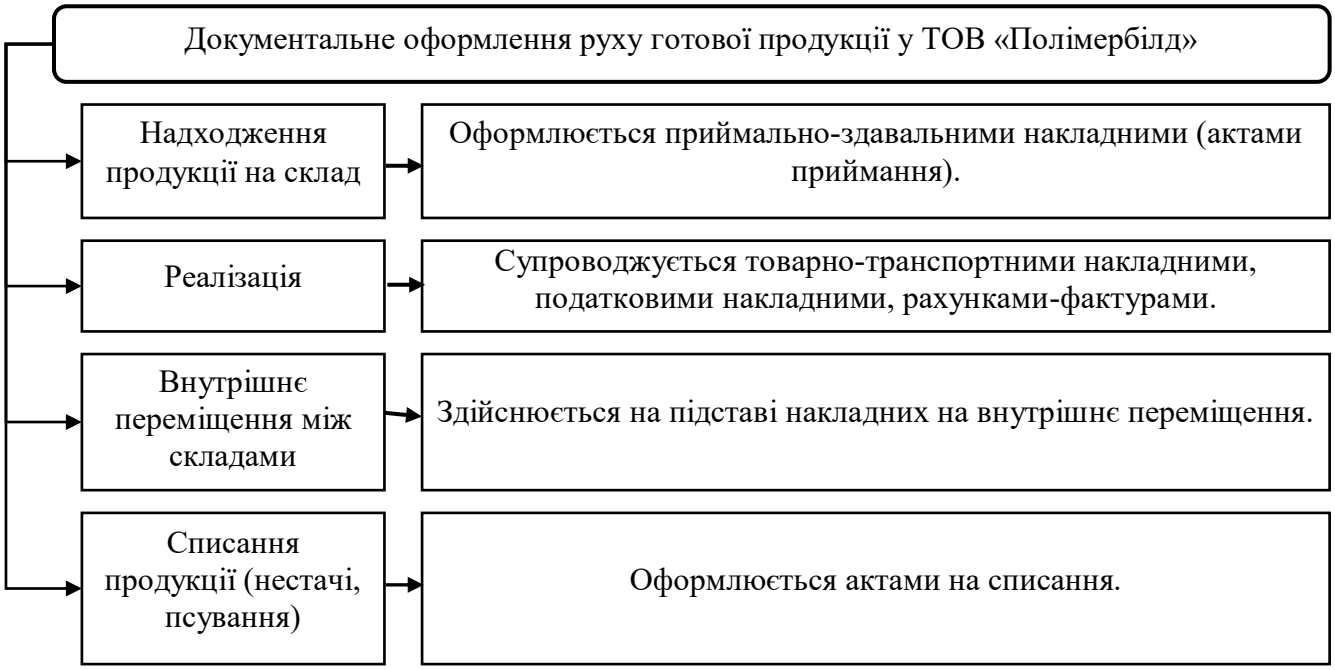

Рисунок 2.2 – Документальне оформлення руху готової продукції у ТОВ «Полімербілд»

Джерело: сформовано автором

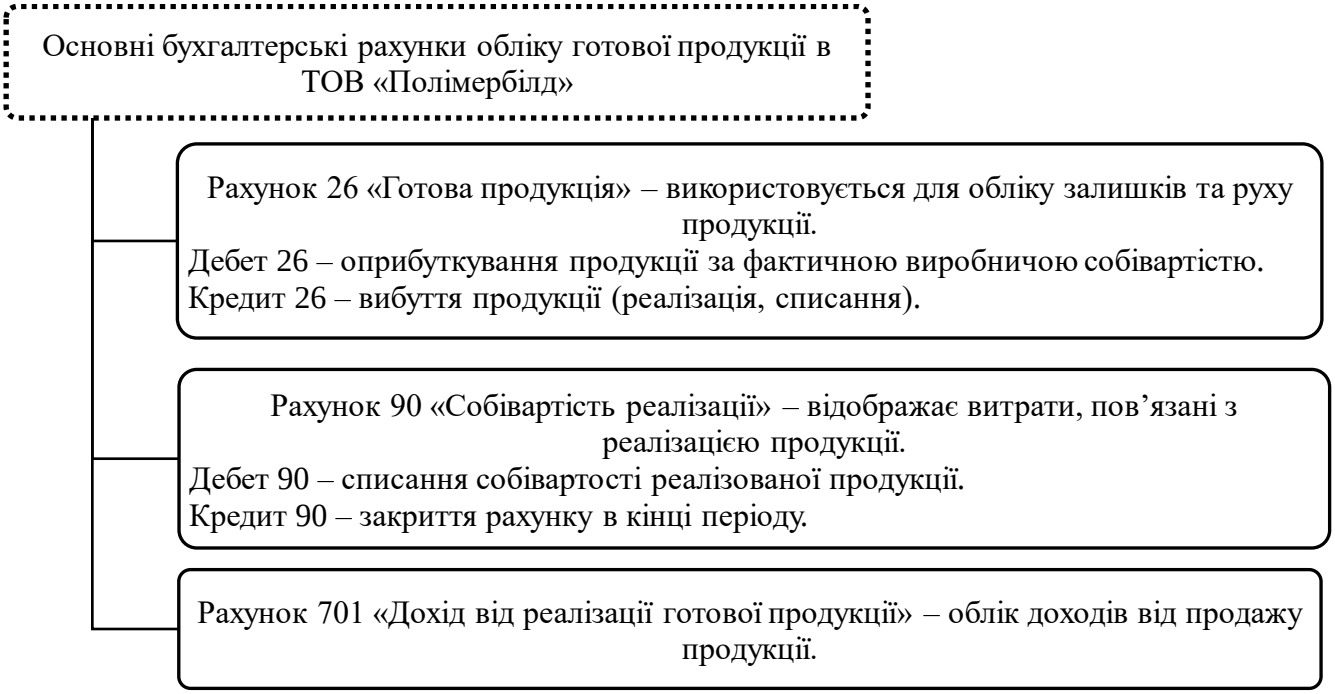

Рисунок 2.3 – Основні бухгалтерські рахунки обліку готової продукції в ТОВ «Полімербілд»

Джерело: узагальнено автором

Основні кореспонденції рахунків щодо облікового супроводження процесу реалізації готової продукції в базовому товаристві представлено в таблиці 2.8

Таблиця 2.8 – Реалізація готової продукції: кореспонденції рахунків у ТОВ «Полімербілд»

Операція	Дебет рахунку	Кредит рахунку
Оприбуткування виготовленої готової продукції на склад товариства	26	23
Реалізація продукції покупцям базовим підприємством	361	701
Списання собівартості вже реалізованої продукції підприємства	90 (	26
Визнання платником податкових зобов'язань з ПДВ	701	641

Джерело: сформовано автором

Для обліку наявності та руху готової продукції у досліджуваному товаристві, згідно діючого плану рахунків, передбачено рахунок 26 «Готова продукція». Дебет рахунку 26 відображає надходження власно виготовленої готової продукції за фактичною виробничою собівартістю або нормативною вартістю. Кредит рахунку 26 фіксує її вибуття (реалізацію, списання тощо).

При відображенні реалізації продукції у бухгалтерському обліку визначають її собівартість. Компоненти даної собівартості в ТОВ «Полімербілд» (згідно до п. 11 НП(С)БО 16) відображено на рисунку 2.4.

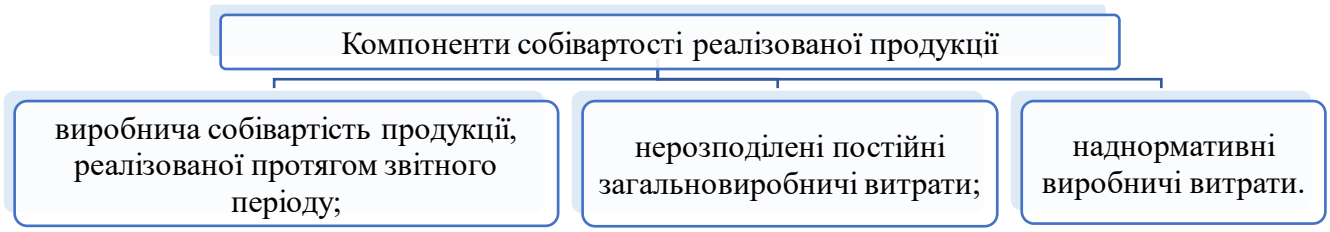

Рисунок 2.4 – Окремі компоненти собівартості реалізованої продукції

Джерело: узагальнено автором

З економічної точки зору, собівартість реалізованої продукції для базового товариства – це показник, який відображає всі прямі та непрямі витрати,

безпосередньо пов’язані з виробництвом товарної продукції, реалізованої упродовж звітного періоду.

Для узагальнення інформації про собівартість реалізованої продукції, у бухгалтерському обліку використовується рахунок 90 «Собівартість реалізації», який деталізується на відповідні субрахунки, деталізація яких, представлена на рисунку 2.5.

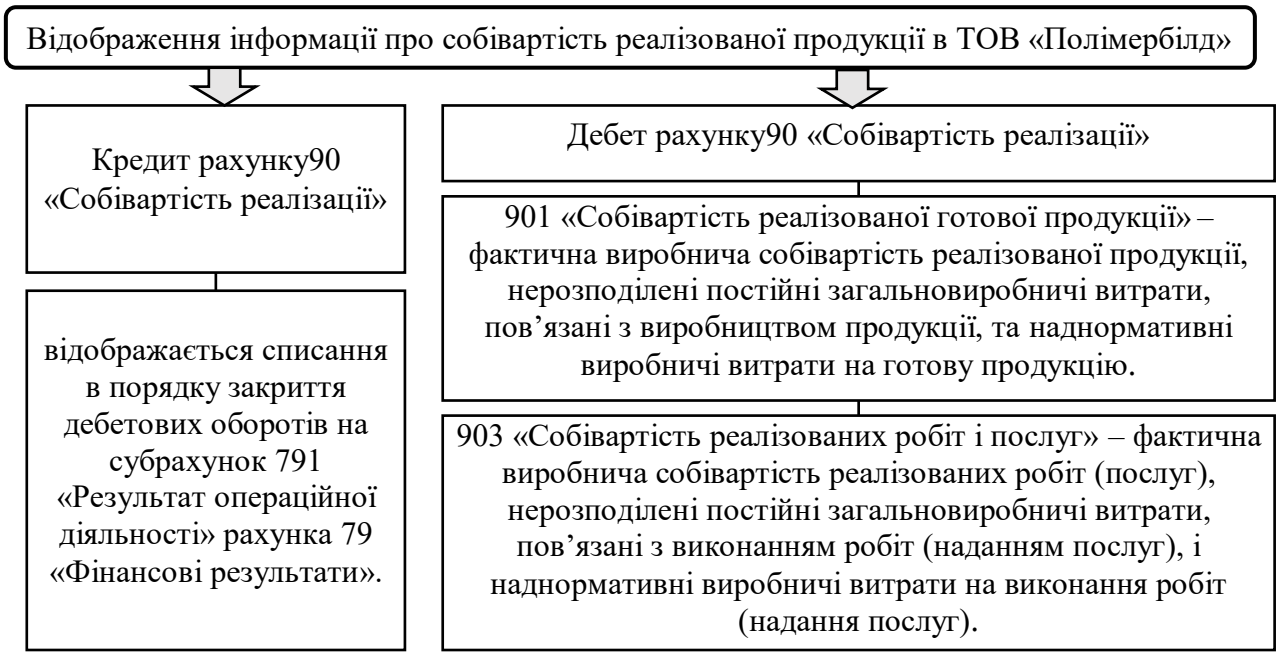

Рисунок 2.5 – Відображення інформації про собівартість реалізованої продукції в ТОВ «Полімербілд» на рахунках бухгалтерського обліку

Джерело: узагальнено автором

Досліджуване товариство з обмеженою відповідальністю «Полімербілд» зобов’язане подавати фінансову звітність, що включає дані про виготовлену та реалізовану готову продукцію. У зв’язку з тим, що базове підприємство подає фінансову звітність мікропідприємства, інформація про готову продукцію знаходить відображенні у «Балансі» – стаття «Запаси» в складі оборотних активів та «Звіті про фінансові результати» – собівартість реалізованої продукції та доходи від її реалізації.

Чітко організований облік наявної готової продукції дозволяє базовому господарюючому суб'єкту: контролювати фактичні залишки та рух продукції, правильно оцінювати її собівартість, своєчасно виявляти можливі нестачі та відхилення, формувати достовірну фінансову звітність.

2.3 Процедури внутрішнього контролю руху готової продукції у базовому товаристві

Аналіз поточного стану обліку та управління готовою продукцією у досліджуваному товаристві, а також вивчення наукових підходів до цієї проблеми, свідчать про необхідність достовірної оцінки та коректного визнання готової продукції. Це має здійснюватися відповідно до класифікації та статей витрат, що формують її собівартість, згідно з вимогами чинної облікової політики підприємства. Ефективна організація внутрішнього контролю, зокрема діяльність внутрішнього аудитора, сприятиме формуванню якісної інформаційної бази бухгалтерського обліку. Це, у свою чергу, забезпечить можливість ухвалення обґрунтованих, виважених та оптимальних управлінських рішень щодо подальшої діяльності досліджуваного господарюючого суб'єкта.

Фінансово-економічна ефективність товариства значною мірою залежить від якості управління витратами, що безпосередньо пов'язано з ефективністю бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю. Вони уможливлюють проведення аналізу діяльності, виявлення відхилень від планових показників та своєчасно коригування управлінських рішень для досягнення стратегічних цілей. Таким чином, ТОВ «Полімербілд» має можливість застосовувати різні підходи до оцінки виготовленої продукції, причому конкретний метод має бути закріплений в обліковій політиці підприємства.

Контроль за якістю продукції являється невід'ємним елементом загальної системи управління окремим бізнес суб'єктом. Однак результати аналізу облікової та фінансової інформації свідчать про недостатнє відображення показників якості у первинних документах, облікових регістрах як аналітичного так і синтетичного

обліку, а також у відповідних звітних формах. Це свідчить про необхідність удосконалення підходів до обліку з урахуванням міжнародних стандартів якості вироблюємої готової продукції. Для підвищення ефективності обліку та внутрішнього контролю процесу виробництва готової продукції необхідно зміцнити роль управлінського обліку. Це дозволить більш детально аналізувати структуру виробничих витрат, забезпечить якісний контроль за їх формуванням та створить інформаційну базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

З урахуванням особливостей документального супроводження обліку виробництва готової продукції базовим товариством, необхідно відзначити, що окремі форми первинної документації потребують удосконалення. Це дозволить скоротити трудомісткість їх заповнення та обробки, підвищивши загальну ефективність організації облікового процесу. Достовірність та точність даних первинного обліку є критично важливими, оскільки саме на їх основі організовано аналітичний і синтетичний облік, формується фінансова звітність, здійснюється планування виробничих процесів і управління ними. Крім того, якість первинних документів безпосередньо впливає на оцінку діяльності досліджуваного господарюючого суб’єкта як внутрішніми, так і зовнішніми аудиторами.

З метою підвищення якості обліку та аудиту виробництва готової продукції базовим товариством, необхідно організувати первинний облік таким чином, щоб за кожною операцією технологічного процесу можна було отримувати підсумкові дані, здійснювати групування окремих операцій у більш загальні категорії, а їх, у свою чергу, – у виробничі цикли. Це відповідає технологічному процесу, відображеному у відповідних технологічних картах, і дає змогу наприкінці звітного періоду отримувати узагальнену інформацію про витрати та результати виробництва для подальшого формування різних видів звітності. Важливим аспектом внутрішнього контролю (аудиту) виступає аналіз собівартості виробленої продукції, її складових та пропорційного розподілу витрат.

Для вибудови ефективного внутрішнього контролю (аудиту) виробничого процесу в умовах діяльності базового товариства, необхідно чітко ідентифікувати

об’єкти витрат, враховуючи специфіку виробництва та особливості організаційної структури підприємства (рисунок 2.6).

Рисунок 2.6 - Групи об’єктів обліку понесених витрат при здійсненні контролю виробництва власної продукції

Джерело: сформовано автором

В умовах сучасного ведення бізнесу внутрішній аудит відіграє ключову роль в оптимізації виробничих процесів. Він забезпечує ефективну комунікацію між менеджментом різних рівнів та виконавцями виробничо-господарських завдань, що сприяє підвищенню контролю за витратами, покращенню фінансового стану базового підприємства та забезпеченню його конкурентоспроможності.

Внутрішній контроль (аудит), являється комплексом заходів, спрямованих на підвищення ефективності діяльності базового товариства. Він зосереджується на аналізі та оцінці внутрішніх процесів, що відбуваються у ТОВ «Полімербілд», і забезпечує внутрішніх стейкхолдерів актуальною та достовірною інформацією, необхідною для прийняття стратегічних та оперативних управлінських рішень. Взаємозв’язок внутрішнього контролю (аудиту0 із загальною системою управління досліджуваного товариства відображено на рисунку 2.7.

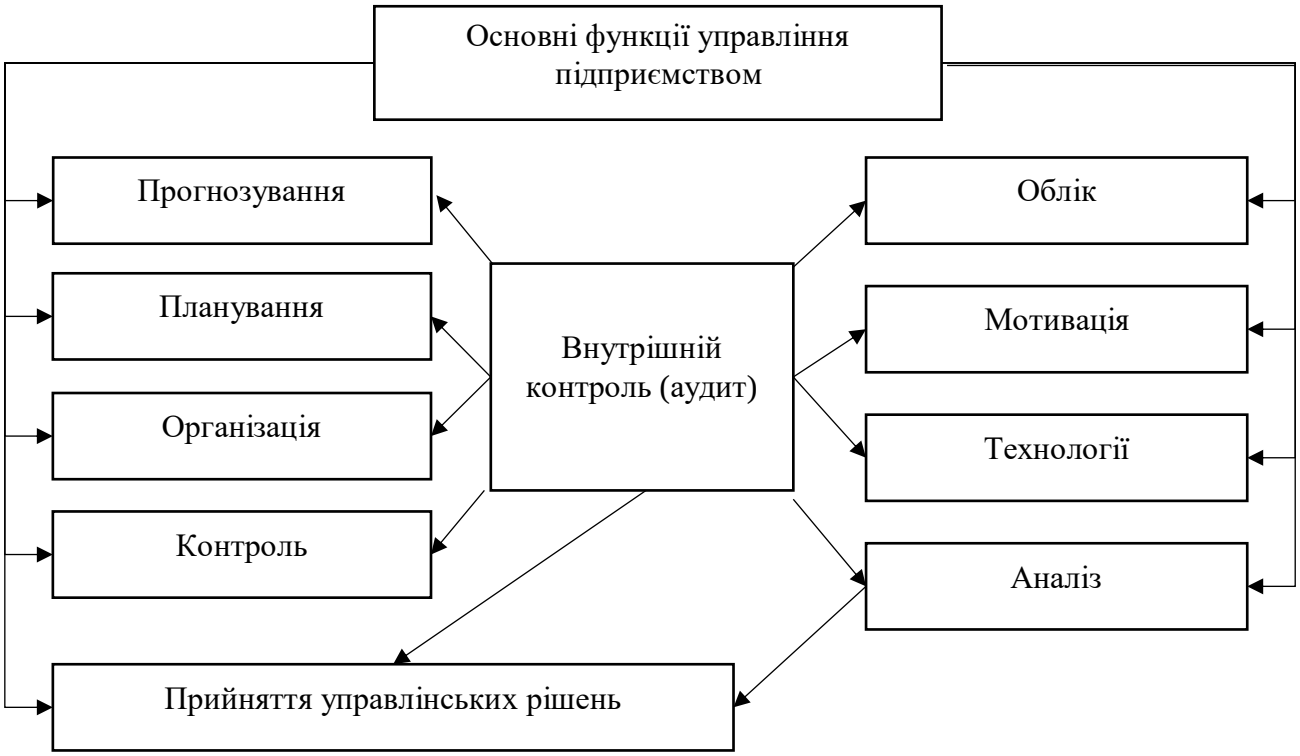

Рисунок 2.7 – Зв’язок внутрішнього контролю (аудиту) з діючою системою управління ТОВ «Полімербілд»

Джерело: сформовано автором на підставі [23]

Головне завдання внутрішнього аудитора – забезпечення ефективної організації та функціонування внутрішньогосподарського контролю за виробництвом продукції. Він має надавати керівникам та менеджерам різних рівнів оперативну, точну та релевантну інформацію для проведення аналізу, стратегічного планування та ухвалення оптимальних управлінських рішень. Ефективна організація внутрішнього контролю (аудиту) передбачає виконання таких ключових заходів, що знайшли своє відображення на рисунку 2.8

Стан внутрішнього аудиту в досліджуваному господарюючому суб’єкті не виступає основною функцією управління, проте відіграє ключову роль у системі контролю. Його наявність забезпечує комплексне управління господарською діяльністю та ефективну організацію всіх бізнес-процесів.

Належна організація обліку та аудиту виробництва власної готової продукції на підприємствах сприятиме покращенню координації таких процесів, як облік, планування, аналіз, контроль і регулювання діяльності. Це, своєю чергою,

підвищить якість управлінських рішень і забезпечить ефективне функціонування системи управління в ТОВ «Полімербілд».

Рисунок 3.5 – Заходи щодо організації ефективного функціонування системи внутрішнього контролю в базовому товаристві

Джерело: сформовано автором

Запровадження ефективної системи внутрішнього контролю (аудиту) на підприємстві дозволить у тісній взаємодії з бухгалтерським обліком контролювати виробничий процес та оприбуткування готової продукції. Це сприятиме своєчасному виявленню відхилень від нормативних показників, аналізу причин та наслідків таких відхилень, а також прийняттю обґрунтованих та зважених управлінських рішень.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ТА КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ У БАЗОВОМУ ТОВАРИСТВІ

3.1 Формування окремих складових облікової політики щодо облікового супроводження наявності та руху готової продукції

Якісне ведення бухгалтерського обліку потребує досконалого знання методології, діючого законодавства у сфері бухгалтерського обліку та окремих його компонентах (податковому, управлінському, статистичному тощо). Коректне й повне представлення господарських операцій, пов'язаних із наявністю, рухом, реалізацією продукції, обрахунком податків, являється запорукою правильного визначення власних фінансових результатів діяльності. Дотримання строків подання звітності та своєчасне виконання наявних податкових зобов'язань уможливлює уникнення фінансових санкцій і претензій з боку діючих контролюючих органів.

Ключовими завданнями сучасних виробничих підприємств являється сталий розвиток, ефективне ресурсозберігаюче функціонування і максимізація прибутку шляхом оптимізації доходів і витрат. Бухгалтерський облік слугує надійним інформаційним джерелом для уможливлення прийняття обґрунтованих управлінських рішень як на короткострокову, так і в довгострокову перспективу. Бухоблік сприяє формуванню конкурентних переваг підприємства та покращенню його фінансово-економічних індикаторів діяльності. При сучасних бізнес умовах ведення бізнесу успіх обумовлений не лише якістю виробленої продукції, а й від ефективної організації її зберігання, продажу та транспортування до кінцевого споживача. Одним із стратегічних завдань виступає забезпечення високого рівня обслуговування клієнтів при одночасній мінімізації витрат досліджуваного товариства [16].

Обліковий процес виробництва, наявності, руху, реалізації готової продукції можна розподілити на кілька ключових етапів. В межах кожного етапу потрібно чітко ідентифікувати відповідальних осіб, які виконують конкретні визначені завдання, та тих, хто провадитиме контроль за їх належним виконанням (рисунок 3.1).

Рисунок 3.1 – Організаційні етапи руху готової продукції та їх облікове супроводження

Джерело: узагальнено автором на підставі [4]

Продукцією, що була реалізована слід визнавати вартість вже відвантаженої готової продукції, зафіксовану у відповідних розрахункових документах із покупцями та замовниками, або суму, що надійшла як оплата на банківські рахунки досліджуваного товариства. Результати проведеного аналізу свідчать, що ефективна організація обліку наявності, руху, реалізації готової продукції виступає ключовим фактором достовірного представлення фінансової інформації базового товариства, а також точного оцінювання його фактичної ефективності.

Організаційно-нормативна база облікового супроводження наявної готової продукції ґрунтується на положеннях чинного законодавства України, діючих нормативних актах, методичних рекомендаціях та запроваджених НП(С)БО. Основним внутрішнім регламентуючим документом ТОВ «Полімербілд» являється «Положення про облікову політику», яке визначає методологічні засади обліку відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та НП(С)БО 15 «Дохід». Оскільки НП(С)БО 15 «Дохід» не передбачає альтернативних методів оцінки реалізації продукції та визнання доходу, їх деталізація в обліковій політиці не є обов'язковою. Достатньо вказати, що облік реалізації власної готової продукції ведеться відповідно до вимог НП(С)БО 15 «Дохід».

Для належного обліку доходів необхідно ідентифікувати перелік відповідних господарських операцій незалежно від асортименту продукції чи реалізовуваного виду діяльності. Умови, на які спирається визнання доходу, відображено на рисунку 3.2.

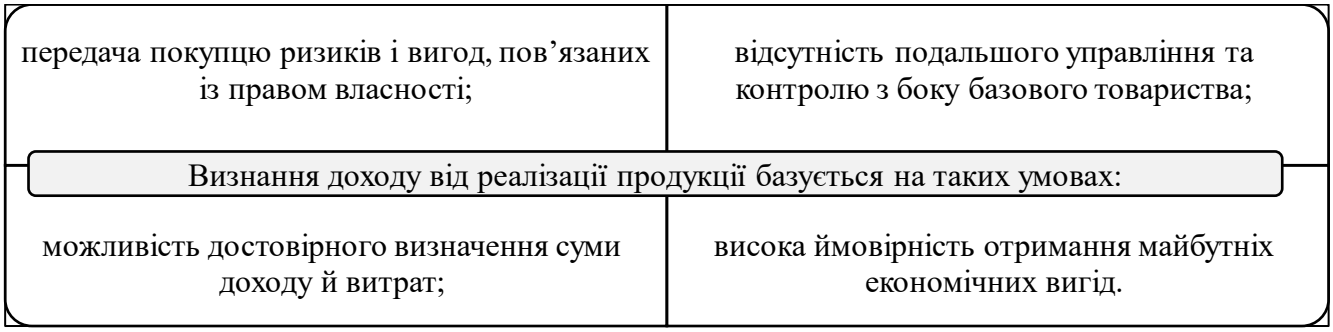

Рисунок 3.2 – Умови, на які спирається визнання доходу від реалізації готової продукції

Джерело: сформовано автором

Відповідно до принципів фінансового обліку, момент реалізації готової продукції у базовому товаристві фіксується в бухгалтерському обліку такими записами: Дт 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та Кт 701 «Дохід від реалізації готової продукції». Даний бухгалтерський запис, відповідно до передбачених стандартів та принципів, підтверджує факт визнання доходу від реалізації готової продукції товариства. Автоматизація облікових процесів за

допомогою сучасних інформаційних систем забезпечує точне й оперативне відображення фінансово-господарських операцій у відповідності до діючих синтетичних та аналітичних рахунків в облікових регістрах та належних формах фінансової звітності.

Аналіз господарських операцій товариства, пов'язаних з обліковим відображенням доходів при реалізації власної готової продукції, дозволяє визначити формат і інформаційне наповнення первинної документації, форми зведених звітів, графіку документообігу, довідок-розрахунків зроблених бухгалтерією, а також облікові регістри та аналітичні й синтетичні рахунки. Достовірність і відповідність облікових даних в задіяній інформаційній системі безпосередньо залежать від правильного, повного та достатньо коректного перенесення бухгалтерської інформації представленої на паперових носіях, а саме первинних документах. Це акцентує увагу на критичній важливості правильного обрання форм задіяної первинної документації та контролю щодо їх змістовного наповнення. Здійснене дослідження інформаційного наповнення первинних документів, що відображають проведення реалізації власної готової продукції товариством, продемонстрував, що не один із них повністю не охоплює всі умови щодо визнання доходу від реалізації продукції. На практиці можуть мати місце ситуації, коли відповідно до документів реалізація вже відбулася, але фактичне відвантаження продукції ще не здійснене. За таких обставин, особливо важливим являється питання передачі як ризиків так і вигід та управління готовою продукцією.

Для досліджуваного товариства доцільно згрупувати умови визнання доходу від реалізації готової продукції, а відповідну інформацію відображати у спеціальному документі або додатку до пакету первинної документації, на основі якого визнається факт отримання доходу.

Нами запропоновано відповідні варіанти підтвердження документами виконання умов щодо визнання доходів (рисунок 3.3).

За практичних умов, досліджуване товариство використовує типову форму № М-20 «Накладна на відпуск ТМЦ», яка підтверджує факт відвантаження власної

продукції. Проте, на нашу думку, доцільно доповнити цю форму інформацією про передачу наявних ризиків, контролю та вигід щодо реалізуємої готової продукції.

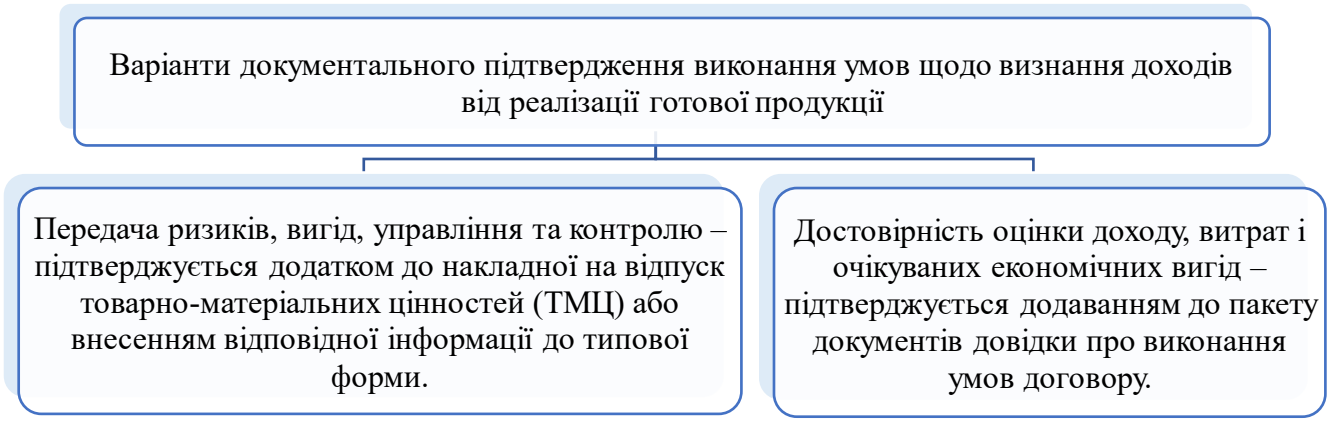

Рисунок 3.3 –Підтвердження документами виконання умов щодо визнання доходів

Джерело: сформовано автором

Рекомендується додати до типової форми накладної № М-20 розділ – «Умови визнання доходу від реалізації», котрий заповнюватиметься у базовому товаристві при відвантаженні з урахуванням специфічних умов передачі готової продукції контрагенту (покупцю) (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1 - Типова форма № М-20 «Умови визнання доходу від реалізації готової продукції»: додатковий розділ

Безпосередньо пов’язані з правом власності.		Безпосередньо пов’язані з управлінням, контролем.	
Вигоди	Ризик	Контроль	Управління
Зберігається за		Зберігається за	
Базовим товариством	Базовим товариством	Базовим товариством	Базовим товариством
покупцем	покупцем	покупцем	покупцем

Примітка: Відмітка (+,v, тощо) передбачає за ким залишається ідентифікована умова.

Джерело: узагальнено автором

Відповідно, документальне засвідчення факту належного виконання умов визнання доходів при здійсненні реалізації готової продукції відповідно до діючого НП(С)БО 15 «Дохід» буде занотовано.

При цьому, існує ще одна вагома умова для представлення доходу в бухгалтерському обліку — гарантування отримання економічних вигід у майбутньому. Для обліково-документального відображення відповідної умови запропоновано формування належного документа бухгалтерською службою, яка уповноважена обліковувати виробничу собівартість, фактичну собівартість та наділена актуальними даними щодо ціни реалізації власної готової продукції (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2 - Форма для розрахунку майбутніх економічних вигід при здійсненні реалізації готової продукції в ТОВ «Полімербілд»

Вид реалізованої власної гот. прод.	Реалізована гот. прод. відповідно до договору (номер/дата)	Накладна на відпуск (номер/дата)	Субрахунок аналітичного обліку для відвантаженої гот. прод.	Собівартість власної реалізованої гот. прод., грн	Дохід від реалізації власної гот. прод., грн	Майбутня економічна вигода у вигляді надходження сум грошових коштів/ інших надходжень, грн	
						очікувана	фактично отримана
1	2	3	4	5	6	7	8
Крихта полістерольна первинна	№ 12/03 від 03.03.25	№ 112 06.03.25	26/3	21320	26640	5320	5320
…							
На завершення звітного періоду: разом:							

Джерело: узагальнено автором

Форма документу, що був запропонований для досліджуваного товариства засвідчує факт щодо отримання майбутніх економічних вигід при здійсненні реалізації власної готової продукції у розрізі укладених договорів та видів реалізованої готової продукції. Також, він виконує контрольну функцію, сприяючи здійсненню співставленню залучених облікових даних. Приклад подібного порівняння відображено на рисунку 3.4.

Усі рахунки, що використовуються для обліку, мають відповідати «Робочому плану рахунків», затвердженому у базовому товаристві.

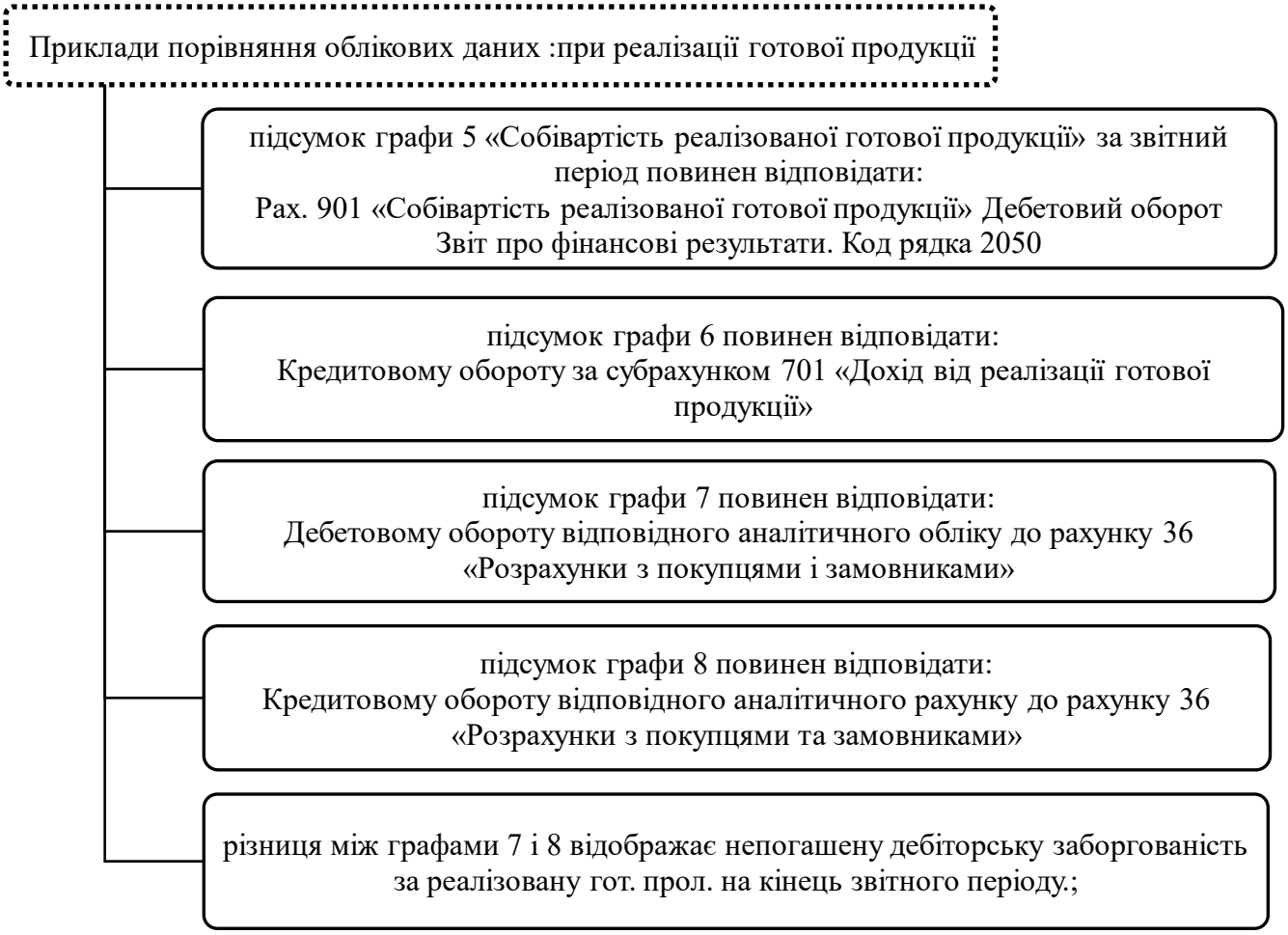

Рисунок 3.4 – Приклади порівняння облікових даних

Джерело: узагальнено автором

Для ефективного, якісного обліку понесених логістичних витрат у межах діючої облікової політики ідентифіковано ключові об’єкти, що представлені на рисунку 3.5.

Зважаючи на класифіковані об’єкти понесених логістичних витрат, виникає необхідність їх обліку за конкретними замовленнями. Це ставить на меті оцінку, ідентифікацію, облік, планування, контроль та управління понесеними витратами за визначеними статтями. Значущим етапом виступає формування переліку статей витрат для базового товариства та чіткий розподіл кожного виду логістичних витрат між відповідними замовленнями.

З метою покращення функціонування механізму облікового відображення реалізації власної готової продукції доречно розмежувати витрати (рисунок 3.6).

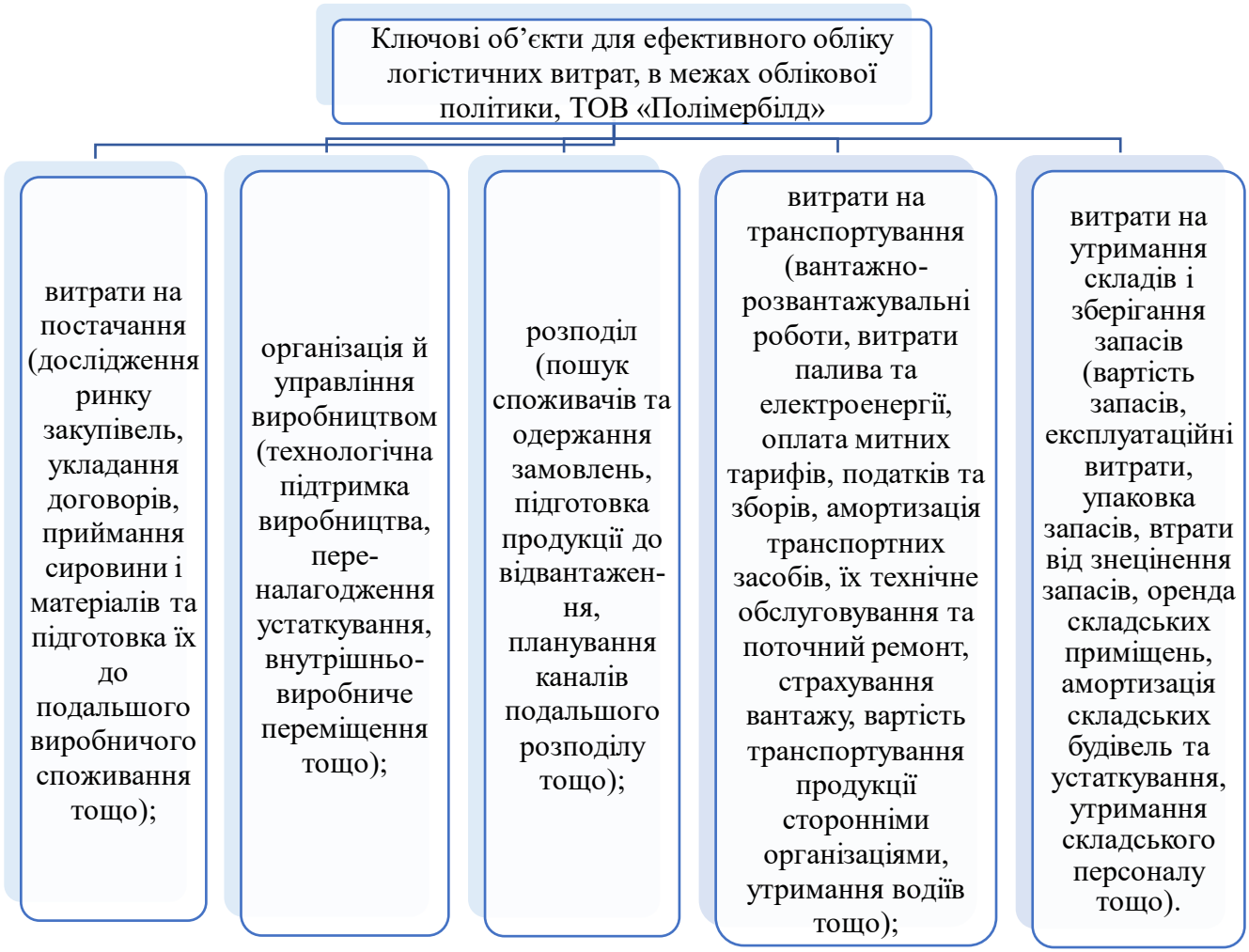

Рисунок 3.5 – Основні облікові об’єкти логістичних витрат, в межах облікової політики досліджуваного товариства

Джерело: узагальнено автором

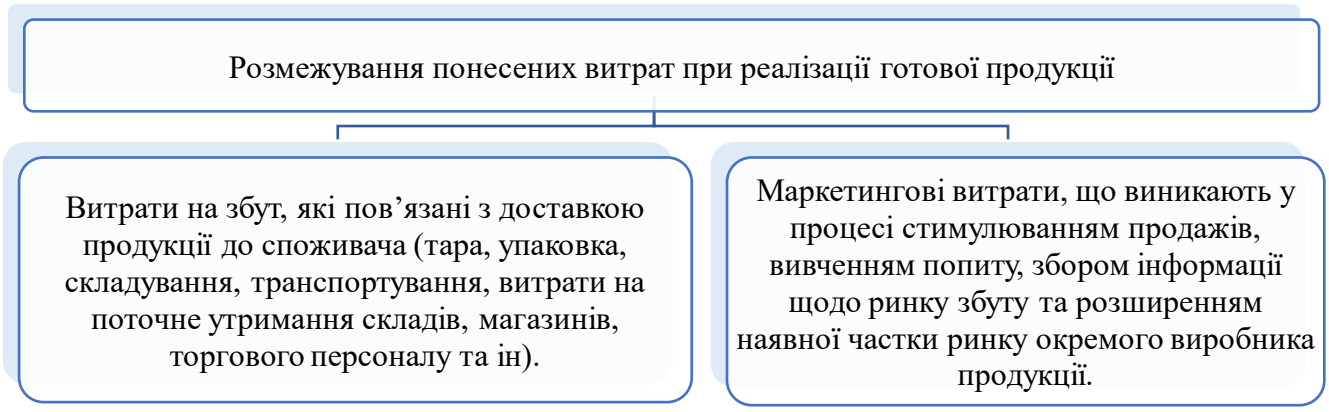

Рисунок 3.6 – Розмежування понесених витрат при реалізації готової продукції

Джерело: сформовано автором

Облік готової продукції нерозривно пов’язаний із питанням своєчасного отримання оплати за реалізовану продукцію. Значна кількість господарюючих суб’єктів вимушені здійснювати продаж з подальшою відстрочкою платежу, що підвищує, у значній мірі, ризик неплатежів. За таких обставин, важливо правильно застосовувати юридичні механізми стягнення заборгованості та ефективно організувати відповідний процес. З метою зниження ризиків та забезпечення своєчасного надходження коштів доцільно використовувати найбільш надійні форми безготівкових розрахунків. Серед оптимальних варіантів доречно виокремити: здійснення попередньої оплати, акредитивна форма проведення розрахунків, які забезпечують фінансову безпеку та мінімізують ризик утворення безнадійної дебіторської заборгованості на перспективу.

Для стимулювання продажів підприємств, що спеціалізуються на виробництві будівельних матеріалів, доцільно створити вебсайт з повним асортиментом власної виготовляємої продукції та запровадити систему тестових міні-зразків для ознайомлення клієнтів із продукцією.

Основними векторами покращення облікового супроводження наявності, руху та реалізації власної готової продукції в ТОВ «Полімербілд» являється розробка єдиної законодавчо-нормативної бази, що відповідатиме міжнародним стандартам, удосконалення методології створення звітних показників, а також імплементація сучасних інформаційних технологій для автоматизації облікових процесів.

3.2 Шляхи вдосконалення обліку готової продукції у базовому товаристві

Для налагодження ефективного обліку виробництва, наявності, руху, реалізації готової продукції господарюючі суб’єкти використовують ERP-системи та бухгалтерські програми (наприклад, BAS Бухгалтерія чи інші). Для поліпшення організації облікового процесу в ТОВ «Полімербілд», з метою усунення недоліків

облікової документації та організації документообігу нами було рекомендовано заходи, які знайшли власне представлення на рисунку 3.7.

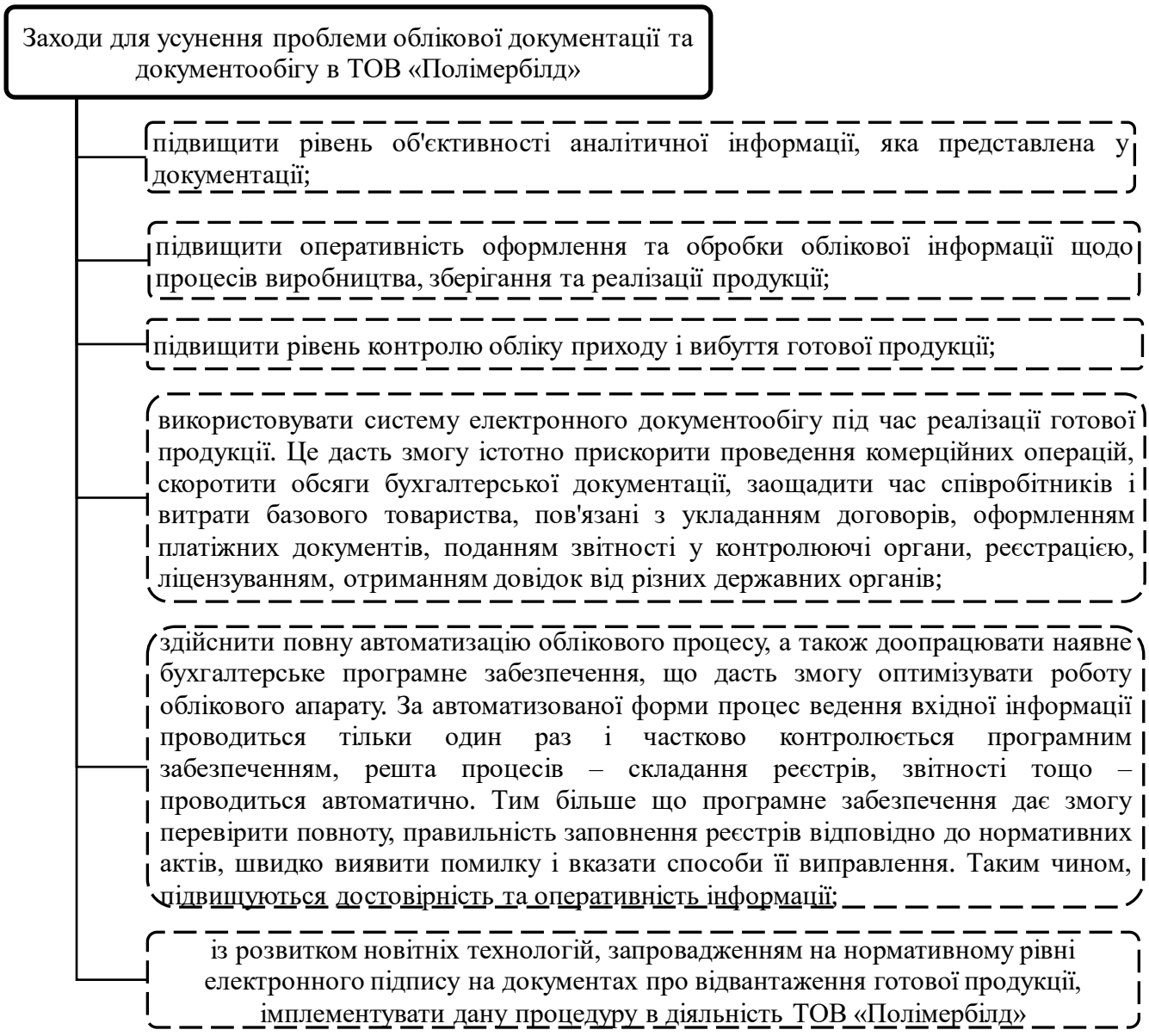

Рисунок 3.7 – Рекомендуємі заходи усунення облікових проблем щодо готової продукції в ТОВ «Полімербілд»

Джерело: узагальнено автором

Розглянемо особливості організації та ведення бухгалтерського обліку наявності та руху готової продукції із застосуванням сучасного спеціалізованого програмного продукту BAS Бухгалтерія. В BAS Бухгалтерія облікове

супроводження готової продукції здійснюється із застосуванням рахунку 26 «Готова продукція», а її фактичний рух (в т.ч. надходження, списання, реалізація) відображається на підставі відповідних документів.

Готова продукція в ТОВ «Полімербілд» оприбутковується після її фактичного випуску у власному виробництві. При цьому, знаходить застосування документ «Звіт виробництва за зміну» (меню «Виробництво» → «Випуск продукції»). Послідовність заповнення документа «Звіт виробництва за зміну» відображено на рисунку 3.8

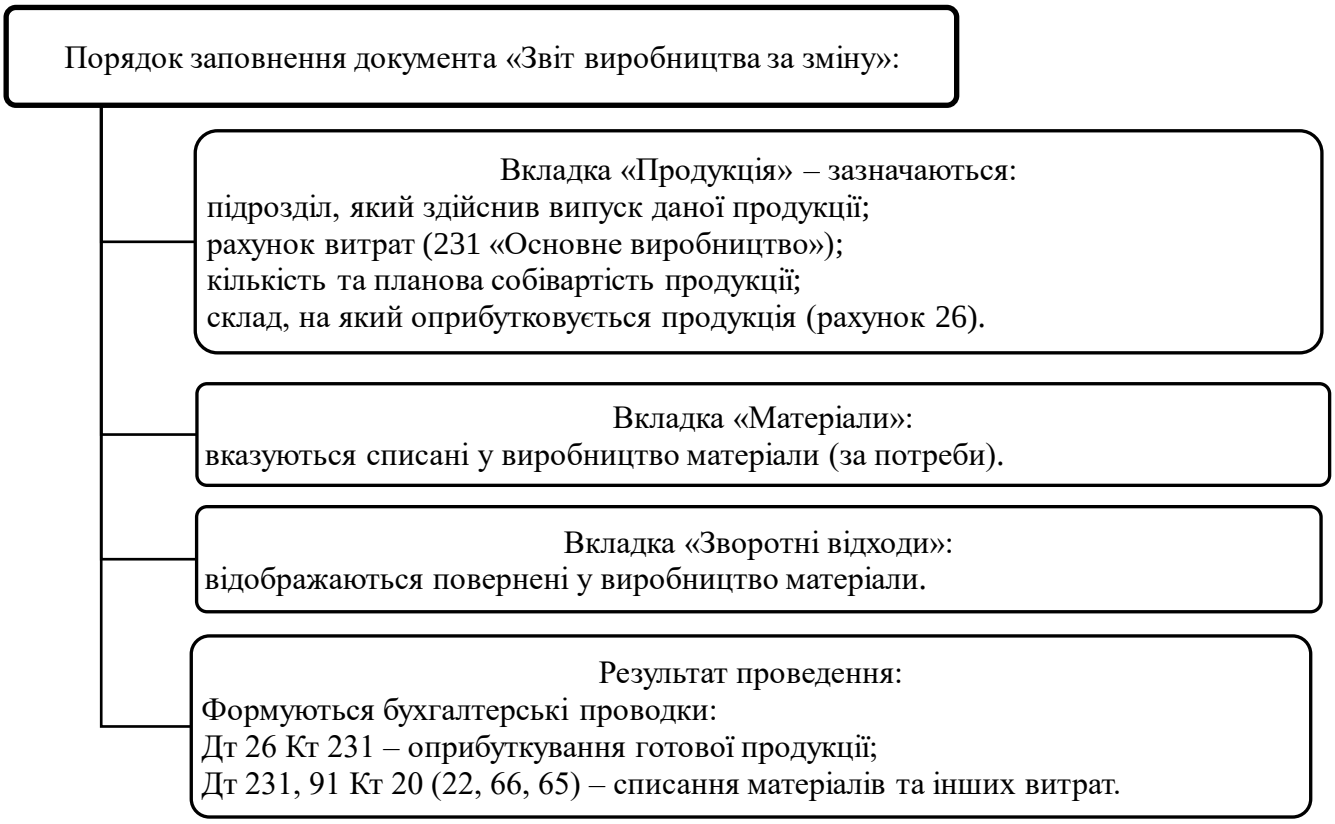

Рисунок 3.8 – Порядок заповнення документа «Звіт виробництва за зміну»

Джерело: сформовано автором

Організація методики облікового відображення виробництва у бухгалтерському програмному продукті BAS Бухгалтерія полягає у накопиченні сум прямих та непрямих затрат понесених при виробництві готовій продукції, а в кінці звітного періоду (місяця) розподіленням всіх наявних непрямих затрат на окрему номенклатурну групу та проведення розрахунку собівартості. Статті затрат

виробництва у базовому товаристві можна розділити на прямі та непрямі витрати (рисунок 3.9).

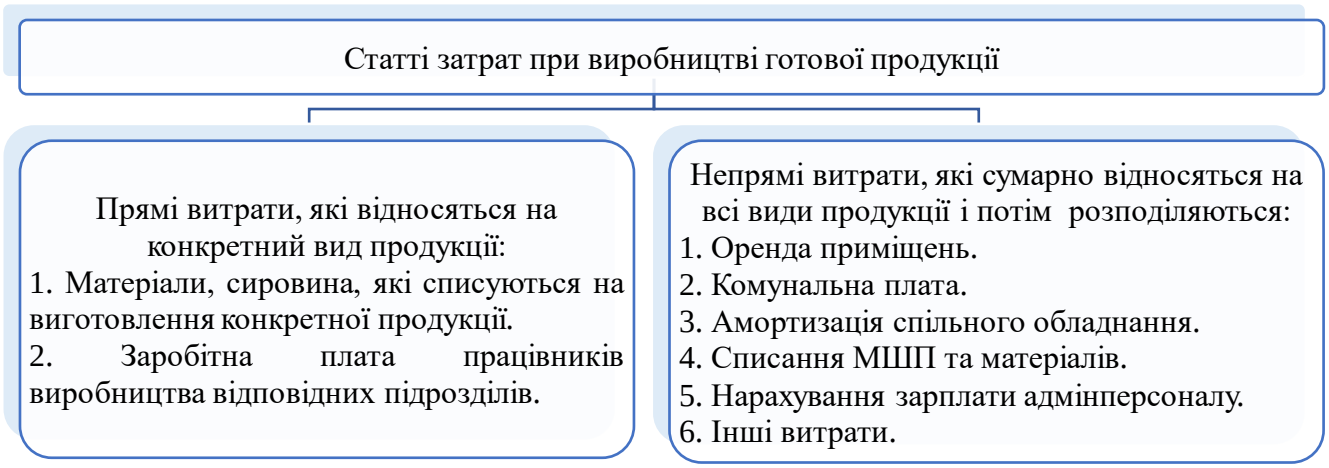

Рисунок 3.9 – Статті затрат при виробництві готової продукції

Джерело: сформовано автором

В програмі BAS Бухгалтерія весь перелік статей витрат знаходить розташування у однойменному довіднику (рисунок 3.10).

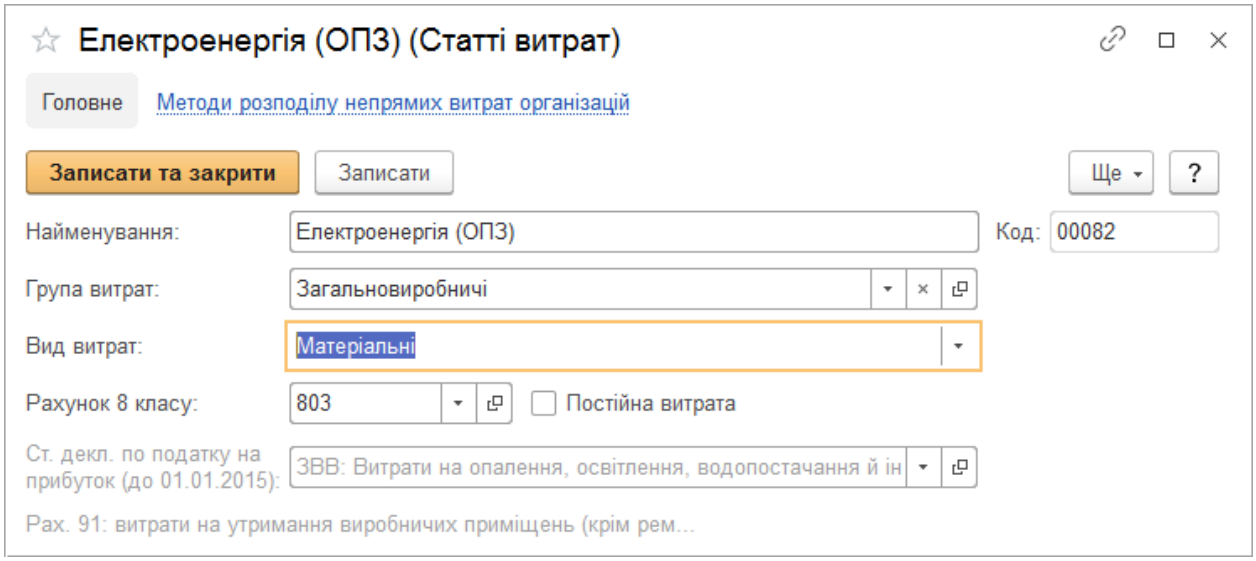

Рисунок 3.10 – Стаття витрат «Електроенергія»

Джерело: сформовано автором

У бухгалтерському обліку при використанні даного програмного продукту для облікового відображення прямих витрат застосовується рахунок 231 «Основне

виробництво», де понесені витрати узагальнюються за двома аналітичними напрямами: «Підрозділ» – передбачено для проведення розподілу наявних загальновиробничих витрат; «Номенклатурні групи» – містить виокремлені номенклатурні одиниці (групи) однотипних товарів (готової продукції) для проведення розрахунку собівартості. Для узагальнення непрямих витрат знаходить застосування рахунок 91 «Загальновиробничі витрати», де облікове узагальнення організовано за аналітикою «Підрозділ».

Для продажу готової продукції виготовленої у базовому товаристві, слід застосовувати документ «Реалізація товарів і послуг», звернувшись до меню «Продажі» → «Реалізація (акт, накладна)». Порядок формування документа «Звіт виробництва за зміну» відображено на рисунку 3.11

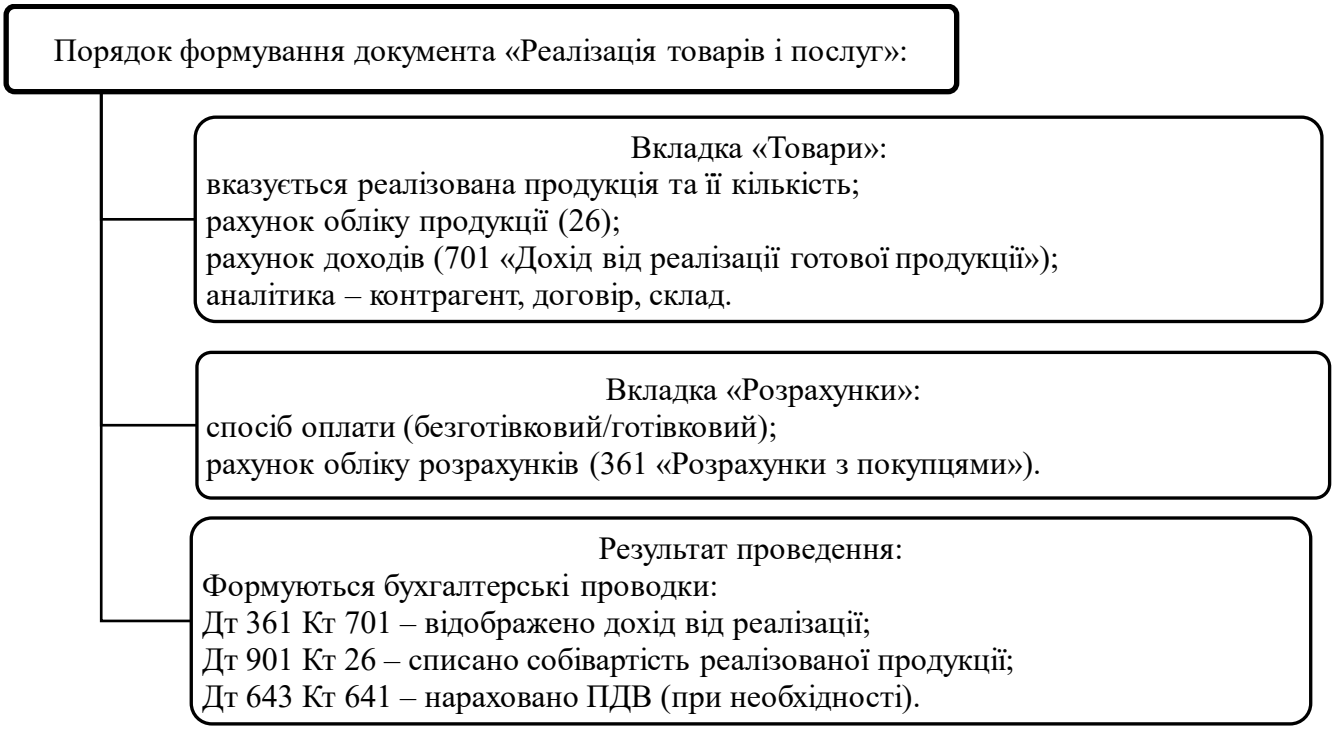

Рисунок 3.11 – Порядок формування документа «Реалізація товарів і послуг»

Джерело: сформовано автором

За потреби проведення списання готової продукції через виявлений брак, безпосереднє її псування чи використання у власних потребах, має бути використаний документ «Списання товарів» (розташування меню «Склад» →

«Списання товарів»). При формуванні даного документа необхідно обрати склад, з якого буде списуватись готова продукція та зазначити рахунок витрат (наприклад): 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» – за умов використання готової продукції у власній фінансово-господарській діяльності; при наявності факту її можливої втрати 947 «Нестачі та втрати від псування цінностей». При цьому, будуть побудовані бухгалтерські проведення: Дт 92, 93, 947, Кт 26 (здійснено списано готової продукції); за необхідності, донараховано ПДВ при списанні Дт 977 Кт 643.

При необхідності здійснення переміщення готової продукції між підрозділами досліджуваного товариства, потрібно сформувати документ «Переміщення товарів» (перебуває у меню «Склад» → «Переміщення товарів»).

При здійсненні заповнення відповідного документу, потрібно зазначити склад-відправник та склад-одержувач, представити перелік компонент готової продукції, які переміщується та обрати обліковий рахунок (26). У підсумку, сформується бухгалтерське проведення щодо відображення переміщення готової продукції: Дт 26 (склад-одержувач) та Кт 26 (склад-відправник).

Інвентаризація у програмному продукті BAS Бухгалтерія оформлюється відповідним документом «Інвентаризація товарів» (розташований меню «Склад» → «Інвентаризація товарів»).

Процедурно послідовність створення даного документу виглядає так: формується документ із вказанням складу, де зберігається готова продукція; відбувається автоматичне заповнення фактичної кількості готової продукції; при наявності розбіжностей в автоматичному режимі відбувається формування документів: «Списання товарів» (за умов, коли є нестача готової продукції); «Оприходування товарів» (за умов, коли виявлено лишки готової продукції). За результатами господарських операцій будуть сформовані бухгалтерські проведення: списано виявлену нестачу готової продукції Дт 947 Кт 26; оприбутковано виявлені лишки готової продукції Дт 26 Кт 719.

Закриття місяця та розрахунок собівартості. Бухгалтерський документ «Закриття місяця», розташований у меню «Операції» → «Закриття періоду» →

«Закриття місяця», містить перелік регламентованих операцій бухгалтерського та податкового обліку. Операція, що відповідає за формування собівартості, має назву «Розрахунок і коригування собівартості продукції (послуг)». Для правильного розрахунку собівартості необхідно перепровести наявні документи, щоб матеріали, що були списані у виробництво, враховувалися в хронологічному порядку.

Результати виконання операції полягають у: розподілі загальновиробничих витрат – перерозподіл ЗВВ з рахунку 91 на рахунок 231 у розрізі номенклатурних груп; розрахунок собівартості готової продукції – визначення фактичної собівартості готової продукції з урахуванням загальновиробничих витрат та коригування собівартості реалізованої готової продукції за місяць. Суми можуть бути донараховані або відсторновані за рахунком 901.

Ознакою коректного закриття місяця для ТОВ «Полімербілд» буде повне закриття рахунків 91 та 231 (без залишків). Виключення може складати незавершене виробництво на звітну дату. Використовуючи документ «Закриття місяця» можна відкрити для використання довідки-розрахунки «Калькулятор собівартості» та «Довідку-розрахунок собівартості випущеної продукції і наданих послуг виробничого характеру», які деталізують розрахунок собівартості готової продукції та дозволяють ідентифікувати відхилення від планової собівартості в аналізуємому місяці. Переваги імплементації сучасних бухгалтерських інформаційних систем на прикладі BAS Бухгалтерія в діяльність ТОВ «Полімербілд» узагальнено на рисунку 3.12.

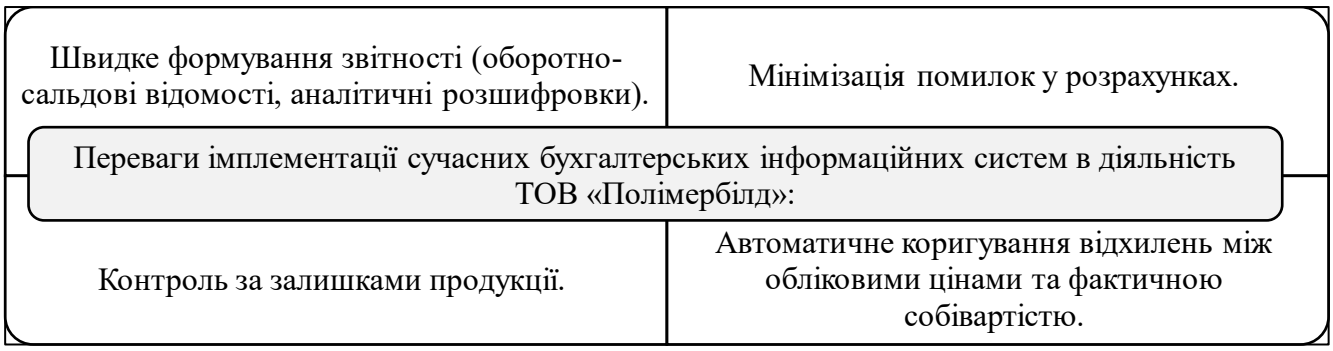

Рисунок 3.12 – Переваги імплементації сучасних бухгалтерських інформаційних систем в діяльність ТОВ «Полімербілд»

Джерело: сформовано автором

Імплементація представлених заходів сприятиме якісному покращенню облікового відображення процесу виробництва, зберігання та реалізації готової продукції в ТОВ «Полімербілд».

3.3 Шляхи вдосконалення окремих компонент системи внутрішнього контролю щодо наявності та руху готової продукції

Дослідники приділяють значну увагу різним аспектам внутрішнього контролю та аудиту виробничих процесів, наявності, руху, реалізації готової продукції. Однак це питання залишається недостатньо висвітленим, зберігає свою актуальність і потребує проведення подальших досліджень.

Основна мета внутрішнього контролю (аудиту) готової продукції являє собою перевірку достовірності, законності та доцільності господарських операцій, правильності їх представлення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

.Серед ключових завдань внутрішнього контролю (аудиту) готової продукції для базового товариства варто виокремити: контроль дотримання особливостей технологічних процесів виробництва, аналіз правильності документального супроводження операцій, перевірку фактичної наявності виготовленої готової продукції у місцях зберігання, звірку обсягів відвантаженої продукції з фактичними надходженнями грошових коштів тощо.

Внутрішній аудит (його теоретико-методична складова) якості готової продукції базується на його класифікації, функціях, принципах, а також визначенні об’єктів та суб’єктів контролю. На сьогодні відсутній єдиний підхід до ідентифікації якісних критеріїв внутрішнього аудиту якості власної готової продукції.

З огляду на міжгалузевий підхід та наукові напрацювання у сфері внутрішнього аудиту й технічного контролю, запропоновано класифікацію внутрішнього аудиту якості за критеріями, що знайшли своє відображення на рисунку 3.13. Запровадження чіткого моніторингу за витратами на якість сприятиме ухваленню обґрунтованих належних управлінських рішень.

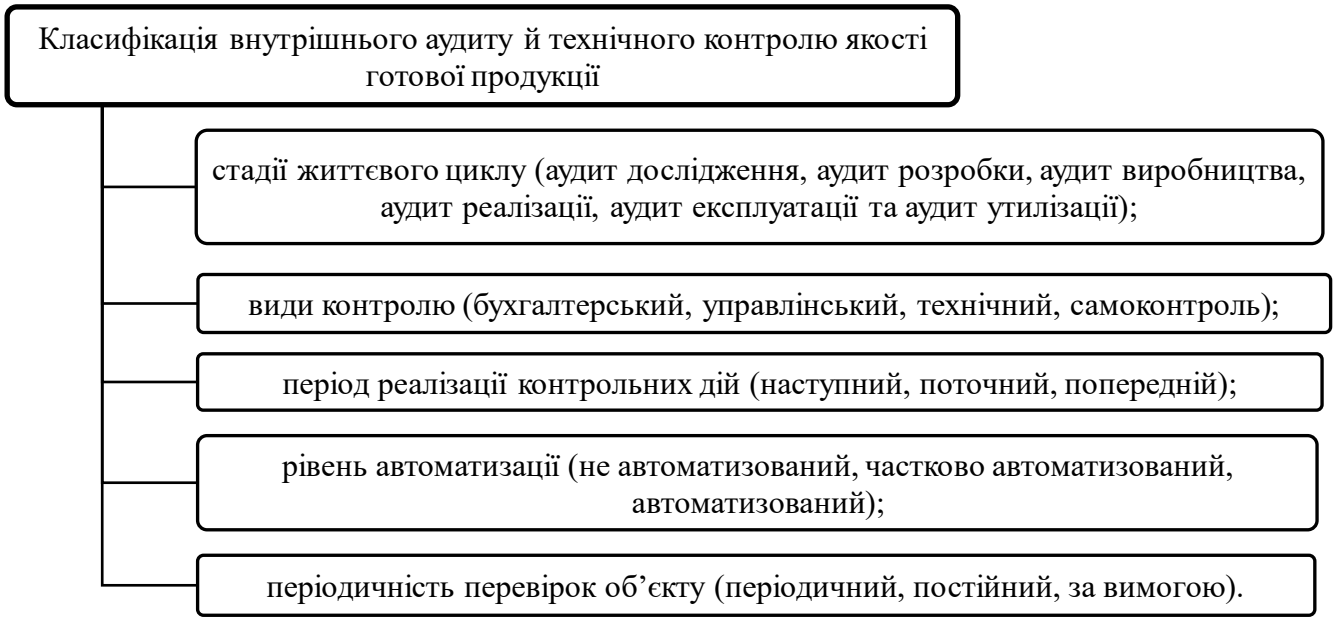

Рисунок 3.13 – Класифікація внутрішнього аудиту й технічного контролю якості готової продукції

Джерело: сформовано автором

Недостатня кількість досліджень щодо принципів внутрішнього аудиту витрат на якість виготовленої готової продукції може призводити до неефективності системи внутрішнього контролю (аудиту) та неточності інформації для управлінського персоналу базового товариства.

Проаналізувавши достатню кількість наукових джерел, запропоновано розподілити принципи внутрішнього аудиту якості на два блоки: загальні принципи (економічність, доцільність, комплексність, повнота, об'єктивність, безперервність, дієвість, збалансованість, конкретність). Специфічні принципи внутрішнього аудиту якості (системність контролю понесених витрат на якість, взаємозв'язок внутрішнього аудиту з окремими елементами функціонуючої системи управління якістю, бюджетування витрат на якість, мінімізація ризиків перевитрат і ймовірного випуску неякісної власної продукції).

До основних підрозділів (суб'єктів внутрішнього контролю якості), що здійснюють внутрішній контроль якості, належать: відділ технічного контролю, бухгалтерський відділ, служба внутрішнього аудиту окремого господарюючого суб'єкта. До ключових об'єктів внутрішнього аудиту якості відносять: витрати на

управління якістю, витрати на планування, організацію та забезпечення якості, витрати на гарантійне обслуговування та вдосконалення продукції.

Запропонований підхід до внутрішнього контролю (аудиту) якості готової продукції, заснований на аналізі стадій її життєвого циклу «дослідження-розробка-виробництво-реалізація-експлуатація-утилізація», сприятиме своєчасному виявленню помилок, контролю витрат та прийняттю ефективних управлінських рішень. Етапи внутрішнього аудиту витрат щодо забезпечення якості готової продукції в процесі виробництва за передбаченими центрами відповідальності узагальнено на рисунку 3.14).

Рисунок 3.14 - Етапи внутрішнього аудиту витрат в розрізі центрів відповідальності

Джерело: сформовано автором

Для ефективного облікового супроводу та організації внутрішнього аудиту виготовленої готової продукції в ТОВ «Полімербілд» необхідно автоматизувати відповідні процеси, враховуючи специфіку діяльності досліджуваного товариства. Важливим аспектом являється вибір сучасного, якісного та доступного бухгалтерського програмного забезпечення, що забезпечить оптимізацію облікових процедур.

Кожен аудитор ретельно планує свою діяльність, орієнтуючись на ключові напрями, які дозволяють отримати достатню кількість доказів щодо фінансового стану замовника, допомагають оптимізувати витрати на аудит та запобігають можливим непорозумінням з клієнтами.

За сучасних бізнес умов, аудит проводиться відповідно до чинних зовнішніх та внутрішніх нормативно-правових документів. [6]. Нормативна база являється основою для формування аудиторської думки та складання звіту щодо якості ведення бухгалтерського обліку, вивчення та представлення показників у фінансовій звітності. Внутрішні нормативні документи досліджуваного товариства включають облікову політику, методичні та інструктивні матеріали, що визначають порядок ведення обліку з урахуванням особливостей діяльності досліджуваного суб'єкта господарювання. Аудитор зобов'язаний вивчити, проаналізувати та співставити ці документи відповідно до затверджених методик перевірки.

З появою сучасних інформаційних технологій та впровадженням програмного забезпечення для бухгалтерського обліку багато підприємств здійснюють облік наявності та руху готової продукції без застосування узагальнюючих документів. Винятком являється формування оборотно-сальдової відомості по рахунку 26 «Готова продукція», яка відображає залишки та обороти на підприємстві.

При проведенні аудиту в ТОВ «Полімербілд» основні джерела інформації щодо наявності та руху власної виготовленої готової продукції відображено на рисунку 3.15.

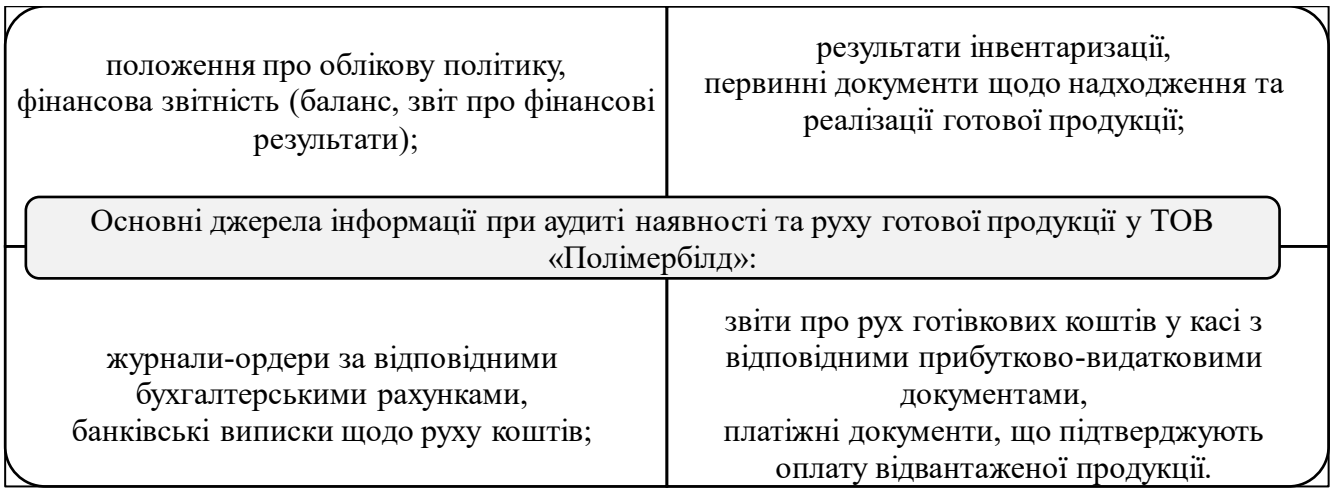

Рисунок 3.15 – Документальні джерела інформації при аудиті готової продукції в ТОВ «Полімербілд»

Джерело: сформовано автором

Окрему увагу аудитор повинен приділити аналізу класифікації готової продукції в базовому підприємстві, що являється показником належної організації облікового процесу (рисунок 3.16).

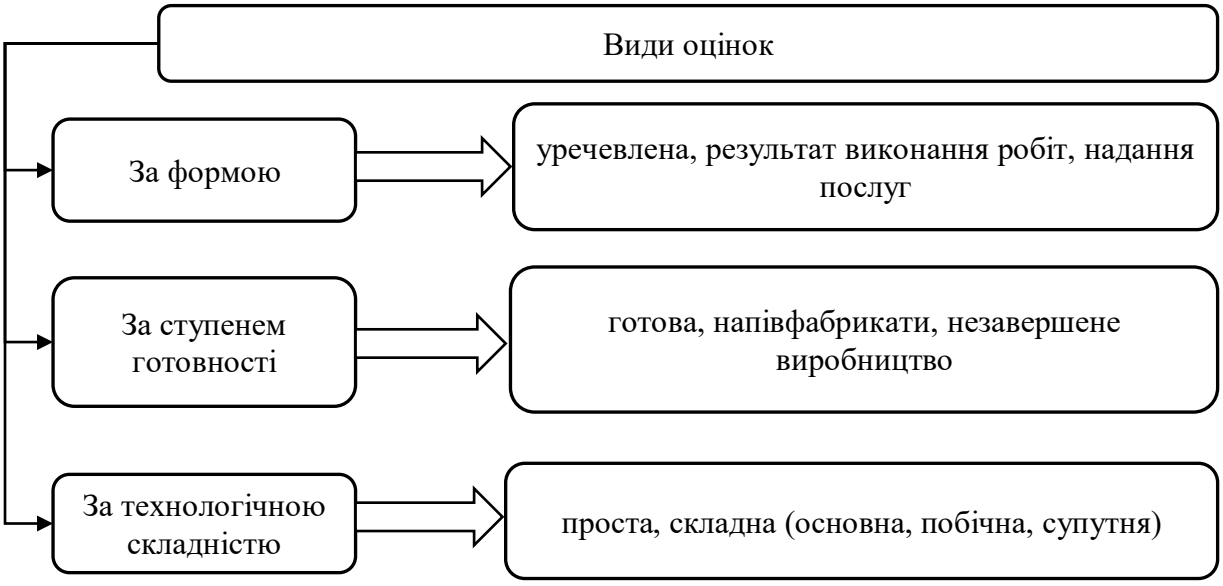

Рисунок 3.16 – Аудит готової продукції: особливості її класифікації

Джерело: сформовано автором на підставі [6]

Організаційну компоненту аудиторського процесу власної готової продукції, в межах базового господарюючого суб’єкта, доцільно умовно відобразити у вигляді

трьох основних етапів: ознайомлення з товариством, основна частина перевірки та формування підсумкової документації щодо здійсненого аудиту (рисунок 3.17.).

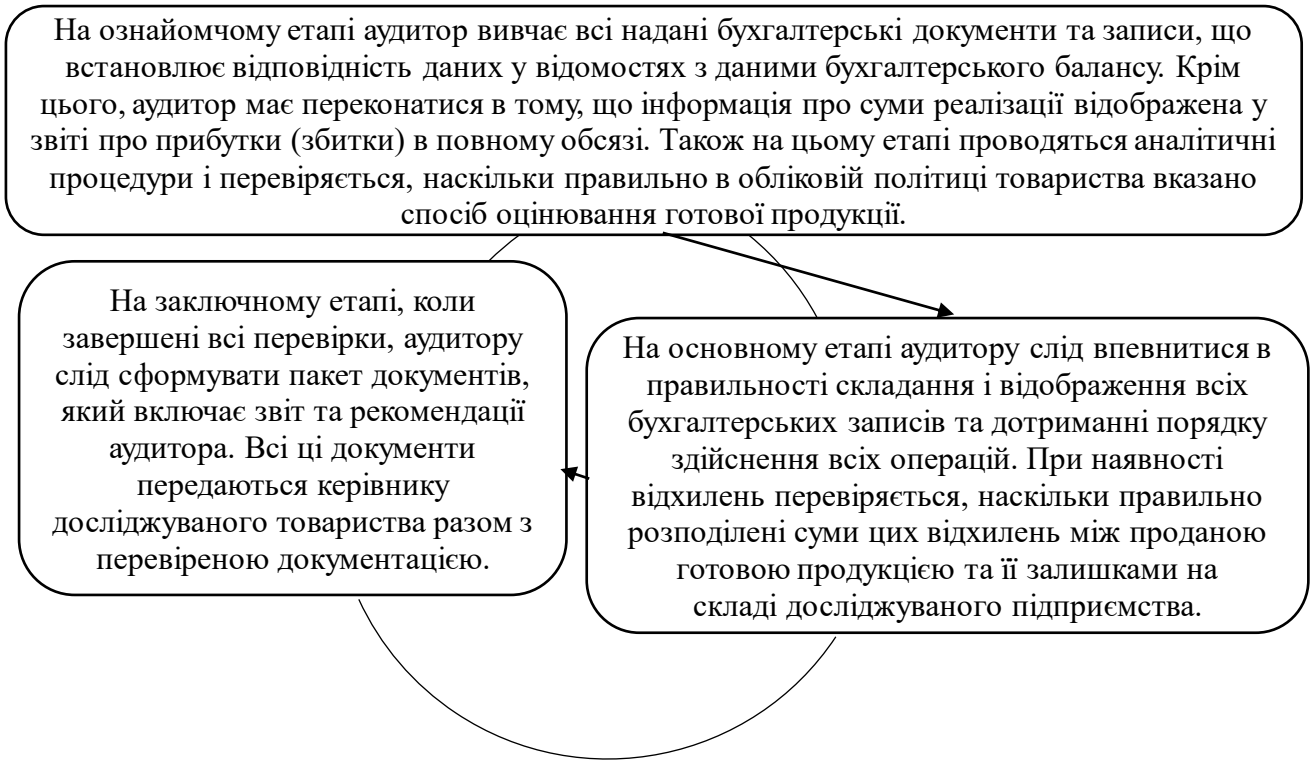

Рисунок 3.17 – Етапи аудиту власної готової продукції в ТОВ «Полімербілд»

Джерело: сформовано автором

Оскільки головним пріоритетом є досягнення поставленої мети та забезпечення замовників (користувачів) повною, об'єктивною та достовірною інформацією щодо виробництва, зберігання та реалізації готової продукції (з урахуванням окремих каналів її руху), аудитор повинен детально опрацювати відповідні питання та виконати поставлені завдання, наведені на рисунку 3.18.

Під час аудиту готової продукції у базовому господарюючому суб’єкті використовуються дані про господарські операції, пов’язані з цією обліковою категорією. Джерелами інформації виступають звіти виробничих підрозділів, документи щодо руху ТМЦ (включаючи готову продукцію) зі складу, а також журнали-ордери та відомості в умовах автоматизованого обліку. При аналізі звіту про фінансовий стан, особливу увагу необхідно зосередити на другому розділі активу, зокрема на рядку 1100 «Запаси» та, за наявності, на рядку 1103 «Готова

продукція». Витрати на виробництво готової продукції відображаються у формі № 2 «Звіт про фінансові результати» за рядками 2050–2270, що містять дані щодо собівартості реалізованої продукції та інших витрат.

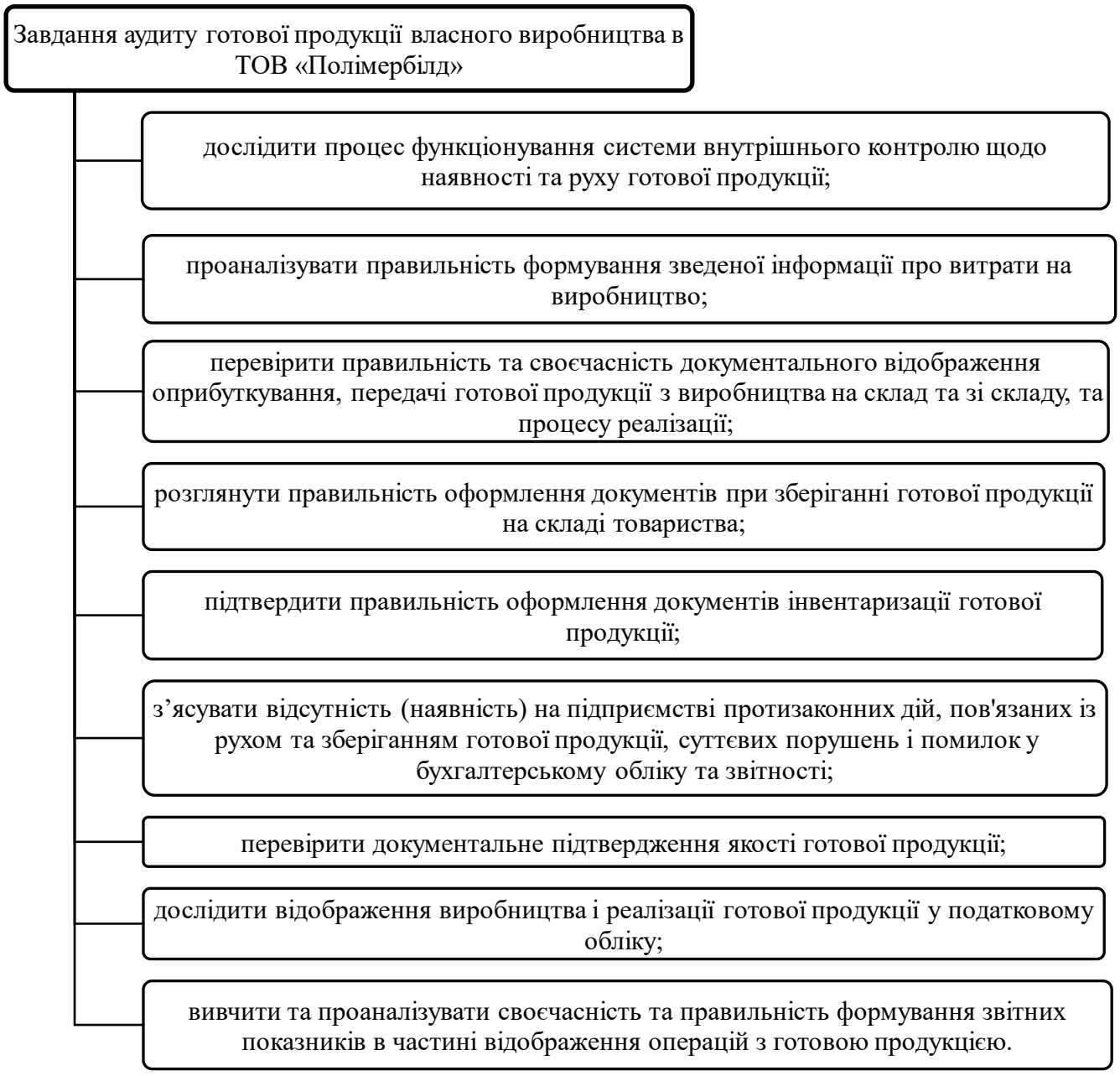

Рисунок 3.18 – Завдання аудиту власної готової продукції в ТОВ «Полімербілд»

Джерело: сформовано автором

Окремий акцент робиться на системі обліку процесу реалізації готової продукції, яка має забезпечувати повноту та своєчасність відображення даних у

бухгалтерському обліку. Аудитор здійснює перевірку, а за необхідності – самостійний розрахунок фактичної собівартості виробленої та реалізованої продукції. Якщо фактична собівартість виявляється нижчою за умовну вартість, необхідно виконати сторнування відповідних записів. Також аналізується повнота включення витрат до розрахунку, приділяється увага сумам відхилень між фактичною собівартістю та обліковими цінами. У разі невідповідностей аудитор встановлює причини їх виникнення. Достовірність проведених записів на рахунках постачальників базового товариства перевіряється за платіжними документами та наявними накладними на відпуск продукції. Особливий контроль здійснюється щодо операцій зі списання готової продукції, їх відповідності нормативним вимогам та правильності відображення в бухгалтерському обліку. Досліджується правомірність віднесення нерозподілених постійних витрат та наднормативних виробничих витрат на собівартість виготовленої власної продукції.

Аудитор також оцінює правильність визначення фінансових результатів від реалізації власної продукції за видами та відповідними найменуваннями, перевіряє їх відображення у бухгалтерських регістрах та належних формах звітності. В умовах сьогодення, одним із ключових аспектів діяльності ТОВ «Полімербілд» являється отримання прибутку, що безпосередньо залежить від ефективності виробництва та реалізації готової продукції. Коректне визначення собівартості продукції впливає на кінцевий фінансовий результат підприємства. Проведення якісного аудиту готової продукції дає можливість оцінити рівень організації її обліку, виявити проблемні зони та запропонувати шляхи їх усунення. Наявність на підприємстві розроблених і впроваджених методик аудиторської перевірки, які враховують специфіку діяльності, суттєво покращує якість проведення аудиту.

Під час попереднього планування аудитор отримує необхідну інформацію про суб’єкт господарювання та розробляє загальний план аудиту готової продукції. План аудиту є організаційно-методичним документом, що містить перелік робіт, які необхідно виконати на ключових етапах аудиторської перевірки, з визначенням термінів їх виконання та зазначенням джерел інформації [13]. Проведення аудиту готової продукції у ТОВ «Полімербілд» рекомендується здійснювати поетапно.

Для якісного виконання завдань, пов’язаних із внутрішнім аудитом готової продукції ТОВ «Полімербілд», пропонується використовувати відповідні робочі документи (таблиці 3.3–3.5). Вони слугуватимуть доказовою базою належної організації обліку та ефективного здійснення аудиту власної готової продукції у базовому товаристві.

Таблиця 3.3 – Перевірка наявності власної готової продукції на складі ТОВ «Полімербілд».

Місце теперішнього зберігання	Вид власної готової продукції, од. виміру	За даними обліку	Фактично ідентифіковані дані в ході інвентаризації	Відхилення +,-	Результат інвентаризації – підлягає:	
					Списанню, якщо прийшло в негідність	Оприбуткуванню, якщо виявлено лишки
Склад 1	Крихта полістерольна, од.	27	27	-	-	-

Джерело: сформовано автором на підставі [13]

Таблиця 3.4 - Дослідження наявних документів, що застосовуються для обліку готової продукції в ТОВ «Полімербілд»

Період	Приймально-здавальна накладна	Рахунок фактура	Картка складського обліку	Акт на списання	Інші документи		
2023 рік	+	+	+	+	…	…	…

Джерело: сформовано автором на підставі [13]

Таблиця 3.5 - Перевірка відповідності відвантаження готової продукції та надходження фактичної суми оплати в ТОВ «Полімербілд»

Покупець	Вид готової продукції, од. виміру	Відвантажено власну готову продукцію	Отримано оплату, грн.	Відхилення
ТОВ "БВК КОМПАНІЯ "ФЕДОРЧЕНКО"	Крихта полістерольна, од.	100	17000	-

Джерело: сформовано автором на підставі [13]

Підсумковим документом за результатами аудиторської перевірки являється звіт незалежного (внутрішнього) аудитора, який відтворює поточний стан справ щодо власної готової продукції в ТОВ «Полімербілд».

Зміст цього звіту залежить від специфіки діяльності досліджуваного підприємства, умов його функціонування, наявних обставин та отриманих результатів перевірки. Форма звіту аудитора може бути довільною, проте обов'язково повинна містити відповідні розділи: заголовок, вступ, обсяг (масштаб) аудиторської перевірки, висновок за її результатами, дату складання документа, адресу аудиторської фірми та підпис сертифікованого аудитора (або внутрішнього аудитора, якщо проводилась внутрішня перевірка).

Залежно від отриманих висновків, аудиторський звіт може бути безумовно позитивним чи модифікованим. У разі модифікації аудитор зобов'язаний обґрунтувати причини формування відповідного документа. Якщо потрібно більш детально роз'яснити ці причини, звіт може містити додаткову інформацію або бути доповнений відповідними додатками.

Ефективність аудиту готової продукції у ТОВ «Полімербілд» буде досягнута, якщо вдасться реалізувати такі ключові цілі: зниження собівартості продукції, мінімізація ризику отримання неякісної продукції, забезпечення виконання договірних зобов'язань щодо поставок, а також своєчасне отримання оплат за реалізовану власну готову продукцію.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі наведено теоретичне узагальнення, ідентифіковано практичні аспекти та виокремлено шляхи вдосконалення організації обліку і контролю наявності та руху готової продукції в межах окремого господарюючого суб'єкта. Результати проведеного дослідження дають змогу зробити такі висновки та надати пропозиції.

1. У ході здійсненого дослідження було вивчено законодавчо – нормативні основи обліку і внутрішнього контролю (аудиту) наявності та руху готової продукції. Розглянуто діючі концептуальні основи процесу внутрішнього аудиту (контролю) виробництва, наявності, руху та реалізації готової продукції, що дозволяють систематизувати підходи до перевірки відповідності облікових даних діючим нормативним вимогам. Згруповано та узагальнено основні діючі нормативно-правові документи, які сприяють підвищенню якості аудиторської перевірки.

2. Розглянуто організаційно-економічну характеристику ТОВ «Полімербілд». Коректно сформовані та відображені показники звітності слугують основою не лише для оцінки поточного стану підприємства, а й для формування перспективних прогнозів. За 2021-2023 роки оборотні активи зросли на 140,9 тис. грн (+77,0%), що є позитивним сигналом щодо фінансової стійкості. Запаси збільшилися в 6 разів (515,3%), що може свідчити про зростання обсягів виробництва, накопичення товарних залишків. Дебіторська заборгованість суттєво зменшилася (-47 тис. грн, або -35,0%). Грошові кошти зросли на 21,0%. Інші оборотні активи зросли на 50%. Валюта балансу збільшилась на 54,0% (135,7 тис. грн), що свідчить про загальне розширення діяльності базового товариства.

3. В межах досліджуваного періоду, сума отриманого чистого доходу від реалізації продукції у ТОВ «Полімербілд» зросла з 795,3 тис. грн у 2021 році до 994,0 тис. грн у 2023 році (+198,7 тис. грн, або +25,0%). У 2022 році товариство поступово нарощувало продажі (+35,1 тис. грн, або 4,4%), а у 2023 році відбулося значне зростання (+163,6 тис. грн, або 19,7%). Інші доходи мали місце лише у 2022-2023 роках. Загальна сума доходів (включно з іншими доходами) зросла на 215,8

тис. грн (+27,1%) за 2021-2023 роки, що є позитивною тенденцією. Загальна сума витрат базового товариства зросла з 797,0 тис. грн у 2021 році до 943,9 тис. грн у 2023 році (+146,9 тис. грн, або +18,4%), що повільніше, ніж ріст доходів (+27,1%). Собівартість реалізованої продукції збільшилася на 127,5 тис. грн (+16,3%), що нижче за темп приросту доходів (25,0%). Це вказує на підвищення маржинального прибутку, що є позитивним сигналом для фінансової стійкості. Значне зростання витрат пов'язане з адміністративними та комерційними витратами. Фінансовий результат діяльності ТОВ «Полімербілд» трансформувався з чистого збитку 1,7 тис. грн у 2021 році в чистий прибуток 66,5 тис. грн у 2023 році (+68,2 тис. грн). Аналогічно, рівень збитковості з-0,21% трансформувався в рівень рентабельності 7,05% (+7,26 п.п.).

4. Ідентифіковано первинне документальне супроводження господарських операцій щодо наявності та руху готової продукції, розкрито порядок формування даних в межах рахунку 26 «Готова продукція» у досліджуваному товаристві з обмеженою відповідальністю «Полімербілд»

5. Обґрунтовано, що найбільш оптимальним бухгалтерським продуктом для імплементації в діяльність ТОВ «Полімербілд», на сьогодні, виступає програма BAS Бухгалтерія. Облік готової продукції в BAS Бухгалтерія автоматизований та забезпечує: точний облік випуску, реалізації, переміщення та списання продукції; коректний розрахунок собівартості; правильне відображення доходів і витрат у фінансовій звітності. Ця система дозволяє знизити ризики помилок, забезпечити контроль за залишками та вести достовірний облік господарських операцій.

6. Визначено ключові об’єкти для ефективного обліку логістичних витрат, в межах облікової політики. Враховуючи згруповані об’єкти логістичних витрат, виникає потреба обліковувати їх за замовленнями. Це передбачає ідентифікацію, оцінку, планування, облік, контроль та управління витратами за конкретними статтями. Важливо визначити перелік статей для базового підприємства і віднести кожен вид логістичних витрат до відповідного замовлення в розрізі цих статей.

7. Запропоновано методичні аспекти виявлення слабких місць системи внутрішнього контролю обліку доходів від реалізації готової продукції та способи їх усунення для ТОВ «Полімербілд», яка базується на аналізі ефективності

виконання завдань обліку. Ідентифікуємо основні завдання обліку, контролю доходів від реалізації готової продукції та кроки їх вирішення.

8. Кожен етап аудиторської перевірки супроводжується пакетом документів, які забезпечують оцінку якості виконаного аудиту. Нами визначено зразки робочих документів для фіксації результатів виконаних аудиторських процедур у відповідності до затвердженої Програми аудиту наявності та руху готової продукції для застосування при здійсненні контрольних дій щодо діяльності досліджуваного товариства.

Практичне застосування розроблених методичних підходів та запропонованих варіантів удосконалення обліку та контролю сприятиме достовірності відображення у бухгалтерському обліку результатів проведення господарських операцій, а також підвищенню оперативності та аналітичності контрольних функцій щодо наявності та руху готової продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамчук В.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління готовою продукцією на промислових підприємствах. *Розвиток організації та методології бухгалтерського обліку, аналізу і контролю в сучасних умовах: додаток 1 до журналу №4(6) «Економіка, облік, податки в суспільстві», Науковий збірник*. Вип. 21. Житомир: ПП «Рута», 2019. С. 5-6.

2. Андрійчук Р. Є. Розробка інноваційного проекту обліку-аналітичного забезпечення управління рухом готової продукції. Проблеми інтеграції облікових підсистем фінансового, податкового, управлінського та статистичного обліку в Україні відповідно до вимог Європейських стандартів : зб. наук. пр. / ЖНАЄУ. 2017. Т. ІІІ : *Бухгалтерський облік у системі формування інноваційного інформаційного продукту для забезпечення функцій управління підприємством*. С. 20–23.

3. Бондаренко Н. М., Різченко Н. В. Особливості обліку витрат і виходу продукції рослинництва. *Економіка та держава*. 2019. № 11. С. 76–82

4. Візіренко С. В., Агаркова О. В. Організація обліку процесу реалізації готової продукції. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 24. С. 36–42. DOI: 10.32702/2306-6814.2018.24.36.

5. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 1 від 07.02.2013 р. № 73 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13 (дата звернення 02.03.2025).

6. Зінченко О.В., Гірічева Я.Є. Особливості методики аудиту готової продукції. *Інфраструктура ринку*. 2017. № 5 С. 206-212 URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/5_2017_ukr/44.pdf (дата звернення: 06.03.2025).

7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р.№ 291: URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99. (дата звернення: 06.03.2025).

8. Касич А., Шара В. Понятійний апарат терміну «готова продукція» як об'єкта бухгалтерського обліку. *Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка*. 2016. №11 (188). С. 33—36.

9. Корольчук І. Р., Кутузов М. Р. Проблеми обліку реалізації готової продукції на підприємствах побутової хімії та шляхи їх вирішення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/14 (дата звернення: 06.03.2025).

10. Макарова Г.С., Мушта В.В. Удосконалення обліку та формування собівартості готової продукції підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. № 3. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/90.pdf (дата звернення: 06.03.2025).

11. Маркова Т., Головаченко Л., Стрепенюк М., Римар Г. Особливості внутрішньогосподарського контролю розрахунків з покупцями та реалізації готової продукції. *Food Industry Economics*. 2018. 10 (3). URL: https://doi.org/10.15673/fie.v10i3.1065 (дата звернення: 06.03.2025).

12. Меліхова Т.О., Федоров І.О. Внутрішній контроль виробничих запасів для своєчасного виявлення загроз в системі управління фінансової безпеки підприємства. *Агросвіт.* 2018. № 2. С. 63-70.

13. Меліхова Т. О., Феофанова І. В., Лісіна Н. Л. Удосконалення методики аудиту готової продукції для покращення системи обліку на підприємстві. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 1. С. 19–26.

14. Міщенко К. Облік готової продукції, товарів та їх реалізації. URL: https://factor.academy/blog/glava-14-oblik-gotovoi-produkcii-tovariv-ta-ix-realizacii/ (дата звернення: 09.03.2025).

15. Назаренко О.В. Аудит логістичного сегменту діяльності підприємства: складові елементи та пріоритетні напрями. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 11. С. 5-9. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2019/3.pdf (дата звернення: 09.03.2025).

16. Назаренко О. В. Обліково-аналітичні аспекти групування витрат операційної діяльності логістичного сегменту підприємства. *Міжнародний*

науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». № 4. 2019. С. 56-64. URL: https://www.inter-nauka.com/ua/issues/economic2019/4/4845 (дата звернення: 07.03.2025).

17. Назаренко О.В. Точка повторного замовлення товарно-матеріальних цінностей як вагома компонента управлінського обліку. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 1 (23 квітня 2019 року). Полтава, 2019. С. 144-147.

18. Назаренко О.В. Формування економічних складових виробничої собівартості продукції (робіт, послуг): елементи чи статті? *Матеріали науково – практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського* НАУ (14 – 15 квітня 2014 р.). В 3 т./ Т.1. Суми, 2014. С. 87

19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text (дата звернення: 08.03.2025).

20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід». Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.99р. № 290 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text (дата звернення: 08.03.2025).

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text (дата звернення: 08.03.2025).

22. Олійник С.О. Облікова політика підприємства: порядок формування та контроль за її дотриманням. *Науковий огляд*. 2018. № 7 (50). С.28-32.

23. Оляднічук Н.В., Підлубна О.Д. Удосконалення організації обліку і контролю виробництва сільськогосподарської продукції. *Приазовський економічний вісник*. Електронний науковий журнал. 2020р. №6(23). С.262-268.

24. Онищенко В. Запаси підприємства 2023. URL: https://buhplatforma.com.ua/article/7704-zapasi-ta-h-klasifkatsya (дата звернення: 09.03.2025).

25. Пантелеєв В. П. Інноваційна природа облікової політики підприємства в умовах постіндустріальної економіки. *Облік і фінанси*. 2020. № 2. С. 39-49.

26. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Міністерство фінансів України від 30.11.1999. № 291. URL:http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99 (дата звернення 05.03.2025).

27. Податковий кодекс України. Закон України. від 02.12.2010. № 2755-VI URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/2755-17 (дата звернення 03.03.2025).

28. Подмешальська Ю. В., Прокопенко А. Ю. Удосконалення обліку та аудит доходів від реалізації готової продукції в умовах використання інформаційних систем та технологій. *Агросвіт.* 2021. № 1-2. С. 71–81. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.1-2.71.

29. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88 URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95 (дата звернення 03.03.2025).

30. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14 (дата звернення 06.03. 2025).

31. Рибалка М.Г. До питання запровадження стандартів моніторингу якості готової продукції. *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Суми, 16 листопада 2023 р.) / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми: СНАУ, 2023. С. 227-228

32. Рибалка М.Г. Особливості обліку готової продукції виробництва при управлінні бізнесом. *Майбутнє – аудит* : Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Кривий Ріг, 15 січня 2024 р. / редкол.: М.І. Ступнік, В.С. Адамовська, М. Л. Крапивко, Є.В. Міщук [Електронний ресурс]. – Кривий Ріг : Вид. Р.А. Козлов, 2024. С. 163-165

33. Чепець О. Г., Клочко К. Ю. Особливості організації обліку процесу реалізації продукції. *Ефективна економіка*. 2017. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5395 (дата звернення: 06.03.2025).

34. Шепель І. Сучасні можливості організація обліку витрат виробництва і готової продукції в умовах комплексної автоматизації. *Економіка та суспільство*, 2023. (55). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-7

35. Determining Maturity Levels for Internal Control (September 16, 2015) URL: https://weaver.com/blog/determining-maturity-levels-internal-control (дата звернення: 07.03.2025).

36. Drobyazko S., Shapovalova A., Bielova O., Nazarenko O., Yunatskyi M. Evaluation of Effectiveness of Responsibility Centers in the Management Accounting System. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal* 2019. Vol. 23 № 6. Available at: https://www.abacademies.org/articles/evaluation-of-effectiveness-of-responsibility-centers-in-the-management-accounting-system-8797.html (date of application 07.03.25).

37. Huang, N. (2016). Discussion on the Application of Cloud Accounting in Enterprise Accounting Informatization. *In 2nd International Conference on Economics, Social Science, Arts, Education and Management Engineering* (ESSAEME 2016), Published by Atlantis Press (pp. 136-139). URL: https://drive.google.com/file/d/1L8B_LQpCngUbPQs-jiQx6n473sF4rchk/view (дата звернення: 06.03.2025).

38. Oneshko S., Nazarenko O., Yaremko I., Pysarchuk O., Koval O. (2023). Accounting and Financial Reporting in the IT Sphere of Ukraine: Opportunities of Artificial Intelligence. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. № 5 (52), 79-96. URL: https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/4151 (date of application 07.03.25).

ДОДАТКИ